

Õpetajate põud

Õpilaste arvu vähenemise ning gümnaasiumide sulgemise tõttu vajavad koolid järjest rohkem pedagooge, kes suudavad õpetada mitut ainet. lk 2-3

Joel Lindperel Chicagos külas

Jalgpalluri elu säravas New Yorgis sai jaanuaris otsa ja ta kolis Chicagosse. Kuidas tal seal läheb?

lk 12-13

Afganistani tõlgile ei anta meil varjupaika

Samal ajal kui Afganistani president tänas Eesti riigijuhte, sai meie sõdurite tõlk Omar asüülitaotlusele eitava vastuse. lk 4

Eesti keel Skype'i teel

Jekaterinburgis elav Jekaterina õppis eesti keele Skype'i teel selgeks ja tahab keelt teistelegi õpetada. lk 6

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 85 | NELJAPÄEV, 2. MAI 2013

ajaleht.epl.ee

TAMREX

*SNICKERS WORKWEAR DURATWILL või XTR TÖÖPÜKSTE OSTUGA SAAD TASUTA HINNALISE LOGO-PUSA

SNICKERS
kapuutsiga
logo-pusa

art 2809/2004

TASUTA*

TAVAHIND 63.- €

SNICKERS XTR
Canvas+
tööpüksid

art 3244/0404

120.- €

**TASUTA
KINGITUSEKS***
*Snickers Workwear
logo-pusa*
(väärtusega 63.- €)

Pakkumine kehtib
kõigi tavahinnaga
DuraTwill, XTR või
põrandapaigaldaja
pükste ostmisel.
Jagamisele läheb
1500 pusa.

Kampaania kehtib kuni 31.08.2013 või kuni kaup on jätkub!

SNICKERS
DuraTwill
tööpüksid

art 3212/7404

81.- €

AVASIME
29. APRILLIL
UUE KAUPLUSE
PAIDES
Pikk tn 2

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35	TARTU Aardla 114, Ringtee 37a	PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3	RAKVERE Pikk 2	VILJANDI Riia mnt 42a	JÕHVI Tartu mnt 30	VÕRU Piiri 2	VALGA Vabaduse 39	NARVA Tallinna mnt 19c	HAAPSALU Ehitajate tee 2a	PAIDE Pikk 2
---	----------------------------------	--------------------------------	-------------------	--------------------------	-----------------------	-----------------	----------------------	---------------------------	------------------------------	-----------------

JUHTKIRI

Afganistani äkiline rahu

Eestil on vastus meie vägesid aidanud afgaanist tõlgile ja see vastus on ei. See on Eestile mugav, aga mitte kuigivõrd põhimõtteline otsus. Saame lahti vajadusest tõlgi eest hoolt kanda, kuid sisuliselt ütleme oma kaaslastele, kes oli Eesti üksustega koos raskes olukorras, et ta peab ise omadega hakkama saama. „Kui anname ühele tõlgile varjupaiga tõlgendusega, et rahvusvaheliste vägede lahkumise järel ei ole tal Afganistanis enam turvaline, siis sellega tunnistame, et kogu meie retoorika on vale,” põhjendas varjupaiga mitteamist kunagine Afganistani suursaadik Harri Tiido. Ka Afganistani president Hamid Karzai rääkis, et Afganistan on turvaline ning ta kavatseb seal oma pensionipõlve veeta.

Sellest, kui turvaline Afganistan näiteks välismaalaste jaoks on, annab aimu Eesti välisministeeriumi koduleheküljel. „Välisministeerium soovib vältida igasugust reisimist Afganistani, kuna riigis valitseb ebastabiilne olukord ja välisriikide kodanike julgeolek ei ole tagatud. Riigis viibides on nõutav äärmiselt ettevaatlikkus. Kuna raketi- ja enesetapupommirünnakute hulk on suurenenud, ei ole soovitatav sõita Afganistani või välismaiste julgeolekujõudude sõidukitega. Vältida tuleks turge, restorane, kaubanduskeskusi, ÜRO ja NATO-ga seotud laagreid, välismaalaste poolt eelistatavaid hotelle

ning muid majutusasutusi. Nendes kohtades on välismaalastele suunatud terrorirünnakute oht kõige suurem.” Afganistani eluga peavad igapäevaselt hakkama saama miljonid kohalikud, kuid Eesti üksusi aidanud tõlk Omar ei ole nagu tavaline

Ähvardustest:

Tõlk ei ole tavaline afgaan. Ta on Talibani silmis eelistatud sihtmärk.

afgaan. Ta on Talibani silmis sisuliselt reetur, okupantide käsilane, eelistatud sihtmärk. Selle islamirühmituse liikmed pole üldiselt kuulnud läänelikust põhimõttest, et ebainimlikku kohtlemist tuleks vältida.

Jah, tõlgid võivad soovida kusagil Euroopas haljale oksale jõuda, kuid neid ähvardavad ohud on reaalsed. Kuulivestid, mis Eesti esindajatel sellel maal pidevalt seljas on, kõnelevad enda eest. Ilma tõlkideta on liitlasväed abitud, seega võiks neid vabalt võitluskaaslasteks nimetada. Eesti paraku on selle otsusega oma võitluskaaslase hüljanud. Tegelikult oleks tõlgil meie kaitsesstruktuurides mõneks aastaks olnud tööd küll – palju meie välis- ja kaitsesstruktuurides puštu ja dari keelt valdavaid inimesi ikka on. Neid saaks ju missioonile minevate ametnike ja kaitseväelaste ettevalmistamiseks kasutada. Või oleme valmis Afganistani täielikult unustama? ●

REPLIIK

Süüriast ja sekkumisest

Kas keemiarelvi Süürias kasutati või mitte? Kas lääne-riigid peaks sealsesse kodusõtta sekkuma või mitte? Kas valitsusvastaseid on mõttekas relvadega varustada või on nad kõik selleks liiga radikaalsed? Need on küsimused, mida Süüriateemal pidevalt küsitakse. Kuid mõnined minu Süüria tuttavad küsivad hoopis teisi asju: kust saada abi selleks, et panna koolid uuesti käima. See, et isegi suhteliselt rahulikus linnas pole lapsed kaheksa kuud järjest koolis käinud, tekitab Süüria tuleviku jaoks omaette probleeme. Abi selles vallas oleks lääneriikidele suhteliselt odav, sest riigiteenistuja kuupalk Süürias on kõigest 200 euro ringis. Ahjaa, keemiarelvad? Seni pole nende väidetav kasutamine jõudude vahetunde muutnud. ●

Priit Simson

Lk 11: Jaak Huimerind: Odavate lahenduste eelistamine soosib keskpärasust ja suretab Eesti arhitektuuri.

U

UUDISED

ERM-I UUS HOONE SAI TEISIPÄEVAL NURGAKIVI

President Toomas Hendrik Ilves pani teisipäeval nurgakivi Eestis rahva muuseumi uuele ning kauaoodatud kodule Tartus Raadil. Pidulikule tseremoniale eelnes suur rongkäik, mis sai algu-

se Eesti rahva muuseumi näitus- semaja eest J. Kuperjanovi tänavalt ja kulges üle Tartu raekojaplatsi. Tseremoonia lõppakordiks oli kontsert ansambli Met-satöll. **Delfi**

Lahendus koolide tööjõupuudusele: multitasking õpetajad?

Mullu sai Eestis kõigi ülikoolide peale kokku magistrikraadi ainult üks füüsikaõpetaja.

Gümnaasiumide sulgemise tõttu vajavad koolid pedagooge, kes suudaks õpetada erinevaid aineid.

Teisalt ei lahenda see õpetajate puudust, kuna noori õpetajaid tuleb peale vähe.

Riin Aljas

riin.aljas@epl.ee

30. aprilli seisuga on Õpetajate Lehe ning erinevate tööportaalide andmetel Eestis puudu ligi sada õpetajat, teiste seast hakkavad rohkem silma koolid, kes otsivad loodusteaduste ja matemaatika õpetajaid. „Füüsikaõpetajat oleme otsinud juba kolm aastat ja pole siiani leidnud – inimesi lihtsalt ei ole,” ütles Väike-Maarja gümnaasiumi direktor Raili Sirgmet. Tema mure on seda suurem, et praegu otsib kool ka keemia- ning matemaatikaõpetajat. Pealegi on keeruline kinni hoida ka aastaid koolis töötanud pedagooge. Sirgmet sa sõnul on osa probleemist vähenev töökoormus: õpilasi jääb aina vähemaks, koolis on ühe aasta peale kahe paralleeli asemel üks ning õpetajatel ei tule vajalike tundide arv täis. „Keegi ei taha ju poole kohaga tööd teha,” tõdes direktor. „Üks õpetaja läheb meil just ära, erasektoris – tal ei tulnudki lõpuks tunde kokku rohkem kui 15. Ja ka umbes 50-aastased õpetajad tunnevad, et neil on viimane aeg ametivahetuseks,” rääkis ta.

Seega jätkub Eesti koolides paradoksaalne tendents, kus õpetajatest on puudus, ent olemasolevatel õpetajatel pole piisavalt tööd. Sirgmet sa sõnul aitaks probleemi lahendada see, kui kooli tuleks õpetaja, kes suudaks anda näiteks keemiat ja füüsikat või geograafiat ja bioloogiat – nii saaks õpetaja oma tunnid täis ning ka kool lõöks kaks korda ühe hoobiga. Sama idee püüavad õpetajates juurutada ka ülikoolid ning ministeerium. „See on üks võimalik ja väga hea lahendus õpetajate põua ja töökoormuse probleemile,” ütles haridusminis-

teeriumi üldharidusosakonna juhataja Irene Käosaar. Ta selgitas, et on vaja jõuda selleni, et igal õpetajal oleks vähemalt kaks ainet, mida õpetada, sest nii jätkuks koormust ja õpetajaid ka põhikooli. Seda just eriti loodusainete puhul, mille tunde on nädalas vähem kui näiteks matemaatikat või eesti keelt. „Gümnaasiumis pole olukord enam nii hull, kuna seal toimub koolivõrgu korastamine, ent põhikool peab jääma kodu lähedale ja seal tuleb üheklassiliste lendude-

On vaja jõuda selleni, et igal õpetajal oleks vähemalt kaks ainet, mida õpetada.

ga koolid alles jätta. Kui õpetajad suudavad aga õpetada nii mitut õppeainet kui ka gümnaasiumi- ja põhikoolialisi õpilasi mõlemad, jätkub neile tööd põhikoolis ja ka kinni pandud gümnaasiumide õpetajad saavad edasi põhikoolidesse suunduda,” rääkis Käosaar.

Ministeeriumi nägemus on vähemalt ülikoolides levinud, sest Tallinna ülikoolis on õpetaja elukutse juures mitme eriala õpetamine juba aastaid kohustuslik. Näiteks on lõpetajate seas keemia–bioloogia–geograafia õpetajad ja ka näiteks emakeelt, inglise keelt ja inimeseõpetust õpetavad pedagoogid.

Õpivad mitut ala

Ka Tartu ülikoolis on nii matemaatika kui ka loodustehnoloogia instituudis tava-pärane, et peaeriala kõrval õpitakse veel teine, kõrvale-riala. „On mõned üksikud, kes mitut ala ei õpi. Sageli võetaksegi kas bioloogia ja geograafia või füüsika ja keemia,” kinnitas loodus- ja tehnoloogiategaduskonna programmijuht Moonika Teppo.

Lisaks uutele multitasking pedagoogidele on seda teed minemas ka staažikamad õpetajad. Tallinna ja Tartu ülikoolis on suur kaugõppes õppivate õpetajate osakaal, kes

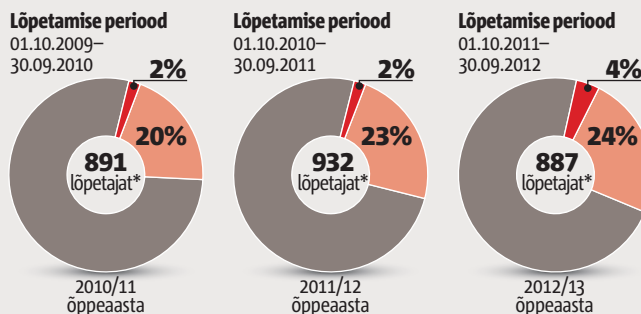
Füüsikaõpetajana Tartu ülikooli lõpetan

soovivad omandada senisele põhikooliõpetaja kvalifikatsioonile juurde ka gümnaasiumiõpetaja oma. Ka on näiteks eesti keele õpetajaid, kes õpivad juurde ajalugu. Tallinna ülikooli matemaatika ja loodusteaduste instituudi õppejuht Erkki Soika tõdes, et ehkki mitme eriala korraga õppimine nõuab suurt pingutust, näeb tema selles positiivset muutust. „Kui õpetaja on ekspert mitmes aines, on tal lihtsam erinevaid teadusi omavahel siduda,” põhjendas Soika, aga tõdes, et kõigile selline korraldus ei pruugi sobida. „Mõnele sobibki ainult üks eriala ja ta tahab minna süvitsi ja on sel erialal hea,” selgitas ta. Eesti füüsika seltsi füüsikaõpetajate osakonna esinaine Riina Murulaid tõdes, et mitme aine õpetamise puhul tuleks teha vahet süva- ja tava-

Noored õpetajad kooli ei kipu

Õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste õppesuuna lõpetajate töötamine õpetajatena õppeaastal, mis järgneb lõpetamise perioodile

■ Õpetajana tööl kutseõppeasutustes
 ■ Õpetajana tööl üldhariduskoolide tavakoolides

*hõlmab ka koolile eelnevate lasteasutuste õpetajaid.

Allikas: EHIS; graafika: Maret Müür

VENE SAATKONNA TÖÖTAJA TABATI ROOLIST PURJUSPÄI

Politsei tabas nädalavahetusel purjuspäi autot juhtinud Vene saatkonna töötaja. Politsei kontrollis teiste hulgas ka musta värvi Audi A4 juhti. Dmitri Nemtsov nimetas end Vene saatkon-

na töötajaks ja teatas, et tal on diplomaatiline puutumatus ning keeldus indikaatorvahendis- se puhumisest. Samas tunnis- tas roolijoodik, et on tarvitanud alkoholi. **ERR**

PÕHJA PREFEKT

Delfi andmetel võib PPA peadi- rektoriks saanud Elmar Vahe- ri kohta Põhja prefektuuri juhi- na täitma hakata politseikolonel- leitnant Aare Ehandi. Ametlikult kandidaati esitatud pole. **Delfi**

VOLBRIÕÕ

Tallinnas möödusid volbripi- dustused politsei jaoks rahuli- kult ning suuremaid õnnetusi või politsei sekkumist vajavaid juhtu- meid ei registreeritud, ütles Põh- ja prefektuuri kõneisik. **ERR**

Täna digilehes

●●● Võõrandumise varjudid – Köleri preemia nominendid Põh- ja puisteel

Andres Juur juhib nüüd hoopiski Ahhaa keskust, tagasi õpetama ta väikese palga tõttu ei kipu.

Foto: Hendrik Osula

õppe vahel. „Kui õpilane on valinud gümnaasiumis loo- dussuuna, võiks teda õpeta- da ikkagi oma ala väga hästi valdav spetsialist – kahe aine puhul võib üks kannatama hakata,” ütles ta.

Erasektor napsab ära

Ehkki tundide koormus on tõsine valupunkt, on see osa laiemast probleemist. Isegi kui kool suudaks pakkuda täis- koormusega õppekohta, pole kindel, et sinna õpetaja leitaks, kuna noored matemaatika ja loodusteaduste õpetajad on tõeline defitsiit. Eriti nutune on olukord füüsikas. Näiteks ei lõpetanud Tartu ülikoolis mullu ühtegi magistriraadi- ga füüsikaõpetajat (bakalaure- usekraadiga võib õpetada üks- nes põhikoolis) ning ka Tal- linna ülikoolis lõpetas ainult üks. Matemaatikas on olu-

kord veidi parem: Tallinnas 14 ning Tartus 7. Ka ei saa kuidagi tagada, et üks füüsikaõpe- taja ning umbes 20 matemaatiku kooli tööle suunduvad, sest esimesed on hinnas tehnoloogiavaldkondades ning tei-

Andres Juur
 endine füüsikaõpetaja

Füüsikaõpetaja haridusega inimestele on palju pakkumisi ja nad on väga hinnas.

sed näiteks panganduses.

Ilmekas näide sellest, kuidas teised valdkonnad füü- sikaõpetajaid ära napsavad, on 2011. aastal Tartu ülikooli lõpetanud Andres Juur. Ehki õpingute ajal töötas ta paar aastat Puurmani gümnaasiu- mis füüsika- ja informaatika- õpetajana, juhib ta nüüd hoo-

piski Ahhaa keskust. Kooli naasta ta ei plaani. „Õpeta- japalgaga lihtsalt pere ära ei toida,” ütles ta. „Reaalsus on see, et tööturul on füüsika- õpetaja haridusega inimestele palju pakkumisi ja nad on väga hinnas,” selgitas Juur. Ta tõi näite oma kursusest, kelle hulgast on kõik küll õpetaja ametit proovinud, kuid keegi praegu õpeta- jana ei tööta. „Inse- neri, tehnoloogia ja IT-valdkonnad meelitavad nad endale. Ja mitte ainult õpeta- jaid, võtkem kas või meie endi kuulsamad füüsikud – Jaak Aaviksoo on haridusminister, Ene Ergma juhib riigikogu ja ka Skype'i loojad õppisid algu- ses füüsikat” põhjendas Juur. Noore füüsiku juttu kinnita- sid ka ülikoolide õppejõud.

„Matemaatikud on väga hin- nas, seetõttu tulebki magist- risse matemaatikaõpetajaks õppima vähe inimesi ja kes tulevad, leiavad sageli töö hoopis mujal,” rääkis Tartu ülikooli matemaatika didak- tika dotsent Tiit Lepmann. Ta tõi näite kahest magistrist, kellest üks töötab valuutava- hetuse alal ning teine pan- ganduses.

Õpetajaametist loobunud Juur toonitas olukorra paran- damiseks palgatõusu ja õpeta- ja ameti prestiiži. „Ega enne see ei muutunud, kui tõstetakse nii õpetaja palka kui ka staa- tust ühiskonnas,” ütles ta ning lisas, et üksnes õpetajate tege- misrõõmule toetuma jääda ei saa. „Ma ei tea, millal tuleb see aeg, kui on Eestis jälle parem õpetaja olla kui Soo- mes bussijuht, aga küll see aeg kunagi ikka tuleb,” tõdes ta. ●

Meesõpetajatest on suur puudus

Füüsikaõpetajate puudust näitli- kustab ka Juure meenutus 2000. aastate kesksaigast, kui ta Tea- dusbussiga mööda Eestit sõitis. „Mitmes koolis andis füüsikat kehalise kasvatuse või tööõpe- tuse õpetaja. Et oleks vähemalt meesterahvas, kes suudaks füü- sikat õpetada, põhjendati too- na,” ütles ta ning lisas, et olu- kord pole ka praeguseks arva- tavasti paranenud. „Meesõpeta-

jate puudus on tegelikult suur probleem, kasvõi seetõttu, et meil ei ole õpetajaid, kes suu- daks poistele põnevaid huvi- ringe pakkuda. On joonistami- sed, laulmised ja rahvatants, ent 7.–8.–9. klassi poistele pole just- kui midagi,” mõnits Juur. Teisalt püüab ta Ahhaa keskuses tehni- liste huviringide teemat tõstata- da ning leida võimalust seda ka koolidesse viia.

ARVAMUS

Riina Murulaid

Eesti füüsika seltsi füüsika- võpetajate osakonna esinaine

Ma olen ka ise õpetanud nii kee- miat kui ka füüsikat ja kindlasti on sel moodusel nii plusse kui ka miinuseid. Hea külg on see, et mitme aine õpetaja suudab eri- nevaid teadusi omavahel paremi- ni seostada ning tal on teadmi- si mitmel alal. Aga teisalt tuleks vahet teha süvaõppe puhul – ehk kui gümnaasiumis on valitud loo- dussuuna süvaõpe, siis võiks teda õpetada ikkagi oma ainet mak- simaalselt valdav õpetaja, muul-

juhul ei tule meie gümnaasiumi- test tippteadlase potentsiaaliga õpilasi. Mitut ainet õpetav õpe- taja võib olla väga hea, kuid üks kahest aimest võib siiski kannata- tama hakata ning see jõuab ka õpilasteni.

Küll aga ei näe ma midagi halba põhikoolis mitme aine õpetami- ses. Ja neid õpetajaid on üle Eesti ka päris palju. Ühtlasi leian ma, et mitme aine õpetamisel peaks jää- ma õpetajale valik, kas ta tahab seda teha või ei, sest teise eriala jaoks peab olema siiski süvenda- tud huvi – kui seda ei ole, on ras- ke ainet hästi õpetada.

Konkurs TTÜ Tartu Kolledži akadeemilise personali ametikohtade täitmiseks

Ametikoht	Hõive	Valimisperiood
Säästva tehnoloogia õppetool		
Ehitusfüüsika dotsent	1,0	01.09.2013 -31.08.2018
Tõstetehnika dotsent	1,0	01.09.2013 -31.08.2018
Ehitusökonomika lektor	1,0	01.09.2013 -31.08.2018
Keskonnakaitse õppetool		
Jäätmekäitluse lektor	1,0	01.09.2013 -31.08.2018
Keskonnakaitse lektor	1,0	01.09.2013 -31.08.2018
Keskonnatehnoloogia lektor	1,0	01.09.2013 -31.08.2018
Materjalivoo analüüsi lektor	0,5	01.09.2013 -31.08.2018
Keemia lektor	0,5	01.09.2013 -31.08.2018
Tööstusökoloogia lektor	0,25	01.09.2013 -31.08.2018

Konkursil osalemiseks esitada järgmised dokumendid:

- avaldus asutuse direktori nimele;
- esmakordsel kandideerimisel antud ametikohale haridust ja teaduskraadi kinnitava dokumendi ärakirjad;
- curriculum vitae koos publikatsioonidega täidetakse ja avalikustatakse üldjuhul ETISes. Juhul, kui kandideeritakse esmakordselt ning kandideerijal ei ole ETISe kasutajakontot, siis saata kasutajakonto avamiseks elektronkiri oma nime ja sünniajaga, selgituseks „ TTÜsse kandideerimiseks kasutajakonto loomine“ aadressile etis@archimedes.ee;
- ametikohale kandideeriv TTÜ õppejõud esitab täiendavalt õppetegevuse aruande eelneva tööperioodi kohta (info on võimalik esitada ka ETISe lisainfo väljal).

Dokumentide esitamise tähtaeg on 31. mai 2013. a.

Posti aadress: TTÜ Tartu Kolledž
 Puistee 78, Tartu 51008

Eesti lükkas selge põhjenduse ta afgaani tõlgi asüülitaotluse tagasi

Samal ajal kui Afganistani president käis Eesti riigijuhte tänamas, sai Omar eitava vastuse.

Lauri Tankler
lauri.tankler@epl.ee

Afganistan on elamiseks turvaline paik ja tõlkidel pole mingit põhjust põgenemiseks – nii kõlas president Hamid Karzai sõnum, kui ta teisipäeval vastas ajakirjanike küsimustele Eestilt asüüli palunud afgaani tõlgi Omari kohta. Samal päeval saatis Vahur Soosaar, Eesti asjur Afganistanis, Omarile lühikese, konkreetse sõnumiga kirja. „Käesolevaga anname

si. Ta räägib, kuidas „Talibani pahad inimesed” just samal päeval Helmandis ühe kõrge ametniku tapsid ja viitab sellele, et Karzai tahab neid Talibani inimesi valitsusse kaasata. Omar kirjeldab, kuidas relvastatud Talibani käsilased Kabulis tüdrukutel kooli minemist takistasid. „Ma olen kindel, et olukord siin muutub. Kui Taliban valitsusse kaasatakse, siis ma pean siit kaugele ära minema, muidu nad tapavad mind ära.” Hetk hiljem nentis ta, et need „pahad inimesed” on seal juba võimul. „Ma pean proovima siit põgeneda.”

Omamoodi kurb on teate jõudmine Omarini just siis, kui Afganistani president ja välisminister parasjagu Eestit külastasid. Ühelgi ajakirjanikul seda infot siis veel polnud, kui Eesti ja Afganistani poliitilised liidrid kommentaarideks

olemas olid. See oli Omar ise, kes interneti vahendusel valitsuse otsusest teada andis.

See otsus oleks võinud Eesti juhid omavahel tülli ajada, sest valitsuse ja presidendi seisukohad lähevad Omari küsimuses lahku. Kui valitsuse esindajad on mitmes sõnavõtus olnud asüüli andmisest küllaltki kahtleval seisukohal, siis näiteks president Toomas Hendrik Ilves on resoluutselt varem sõna võtnud, et riik peaks Eestit aidanud inimesi aitama.

Kogu valitsuse otsus

Et tegemist oli kogu valitsuse otsuse, mitte välisministeeriumi omaga, tuli eile päris teravalt välja. Eesti Päevaleht püüdis otsusest kuuldus kaitseministeeriumist kommentaari saada, kuid sealst suunati peaministri büroosse, kust omakorda välisministeeriumi. Lõplik vastus tuli siiski peaministri büroost. „On rahvusva-

Eile ei teadnud Omar veel, miks Eesti tema asüülitaotluse tagasi lükkas.

Foto: Lauri Tankler

Olen tänulik eestlastele, kes on oma pere liikmed siia rahu tooma saatnud.

teada, et pärast hoolikat kaalumist on Eesti valitsus otsustanud vastata eitavalt teie soovile Eestisse ümber asuda.” Oma elu pärast mures Eesti sõdurite tõlgina töötanud Omar nägi kirja eile, kuna kodus on internetiühendus aeglane ja iga päev ta meili ei kontrolli. Kurba uudist kuulnud ema puhkes juhtunust kuuldes nutma.

Põhjust ei tea

„Rohkem mul vist lootust ei ole,” kirjutas Omar veidi viga- ses inglise keeles Facebooki kaudu Eesti Päevalehega vesteldes. „See oli minu jaoks viimane teade. Ma proovin teda (Vahur Soosaart) telefonis kätte saada ja siis lähen tema kontorisse, et küsida, mis selle põhjendus on.”

Omar näeb elu Afganistanis veidi teistsuguse pilguga kui Karzai, kes on üks maailma kõrgemalt turvatud inime-

heline tava, et isikutele viisa või asüüli andmisest keeldumise asjaolusid riigid ei kommenteeri,” ütles valitsuse kommunikatsioonibüroo direktor Inga Bowden. Seega pole teada, millised poolt- ja vastuar- gumendid kaalukaks said ning kes ettepanekud tegi. Kaitse- minister Urmas Reinsalu ütles eile Aktuaalsele Kaamerale, et Eestiga koostööd teinud isikuid on Afganistanis palju, ent kui isiku julgeolek oleks tõsise riski all puutuval koostöösse meiega, poleks see olnud põhjus keeldumiseks.

Omar peab aga nüüd ise hakkama saama, võimalused jäävad järjest ahtamaks. Üks

variant on kolida Afganistani põhjaossa, kus Talibani kohalolek on väiksem. Vestluse lõpunoovid on optimistlikumad – nagu Omar kuu aega tagasi Eesti Päevalehele intervjuud andes ütles, pole hullu, kui ta eitava vastuse saab. „See on elu ja inimene peab võitlema, et saada võimalus elada uut, õnnelikku ja ausat elu,” nentis ta.

„Ma olen tänulik kõigi Eesti inimeste ees, kes on oma pere liikmed Afganistani saatnud, et siia rahu tuua. See oli minu töö. Olen näinud Eesti sõdu- reid töötamas – nad on tõelised kangelased ja tugevad võitlejad.”

Talibani kevadrünnakus on hukkunud 682 inimest

Tavapäraselt alustavad Talibani mässulised kevadeti suuremate rünnakutega, et oma kohalolekut näidata. Briti ajaleht The Guardian tsiteeris eile ÜRO Afganistani missiooni inimõiguste osakonna juhatajat Georgette Gagnoni, kelle sõnul on tsiviilohvrite arv võrreldes eelmise aasta sama perioodiga tõusnud 18%.

2012. aastal sai esimese nelja kuuga surma 550 tsiviilisikut, sel aastal on sama arv juba 682 ning

Georgette Gagnoni sõnul võib hukkunute arv veelgi tõusta.

Taliban on oma rünnakuid ja kevadiste rünnakute strateegiat mitte ainult tunnistanud, vaid ka avalikult kommenteerinud.

Sel aastal on kevadise rünnakuperioodi nimeks „Jumala mõök” ning Talibani avalduse kohaselt keskendutakse „eriliste militaaroperatsioonidele” ja „siseringi rünnakutele”, mis on „süsteemilised ja koordineeritud”.

Liidud: ministeerium lõpetagu raha salajane suunamine

Lastekaitse liidud pole rahul, et sotsiaalministeerium jagab osa raha avalike hangeteta.

Kadri Ibrus
kadri.ibrus@epl.ee

Eelmisel nädalal avalikustas Eesti Päevaleht, kuidas sotsiaalministeerium on tellinud ühelt MTÜ-lt suure raha eest teaduslikku praaki. Tartu ülikooli teadlased kritiseerisid valminud riiklikku laste heaolu hindamise juhendit, kus oli kahetsusväärse moel kasutatud nende töid autori- tega kooskõlastamata. Teadlaste kriitikaga ministeeriumi aadressil on aga ühinenud

kõik suuremad Eesti lastekaitseorganisatsioonid, kes ei pea õigeks, et ministeerium ei korralda avalikku raha jagades välja avalikke hankeid, et selliseid vigu vältida.

„On selge, et ministeeriumi poolt kinnitatud ja MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskuse poolt käiku lastud juhendis ei tohiks olla kontrollimata ja teaduslikult põhjendamata töömeetodeid. Me ei tohi kahjustada lapsi kontrollimata töövahendiga,” ütles lastevanemate liidu juhatuse esimees Enn Kirsman. Ta lisas, et ministeerium peab avalikustama juhendi koostamisel ja kinnitami-

sel osalenud inimesed ja nende makstud tasu. „Peame põhimõtteliselt ebaõiglaseks ministeeriumi poolt nii suurte rahastuslepingute suunamist,

Palju organisatsioone on tahtnud koostööd teha ja rahastust saada, ent tulutult.

ja seejuures ilma konkursita, MTÜ-le,” rõhutas Kirsman.

Ka lastekaitse liidu juht Alar Tamm ütles, et rahastamise ja sellega kaasnev otsustamise protsess selgete kriteeriumiteta pole põhjendatav. Samasisulise taotlusega pöördus Tamm aasta alguses valit-

suse poole, esindades üheksat organisatsiooni.

Unicefi esindaja Toomas Palo nentis, et sotsiaalministeeriumi poolt hasartmängumaksu nõukogule projektide kohta antud hinnangud on olnud kallutatud. „Näiteks ei saanud meie üldse toetust ja ministeeriumi laste- ja perede osakond põhjendas seda sellega, et neil on jagada vaid väga väikesi summasid. Kuidas siis selle nn ühe- naise-MTÜ tulemusi hinnati 135 487-euroseks?” küsis ta. See summa on Marika Ratniku MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskuse mulluse majandusaasta aruande toetuste real. „See on väga suur summa ja kahju, kui ühel MTÜ-l on

niisugused kummalised eelistused,” sõnas Palo. Veel mitmed väiksemad organisatsioonid on soovinud laste ja perede osakonnaga koostööd teha ja selleks rahastust saada, ent viimasel ajal tulutult.

Juhend kontrollitakse üle

Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna juht Anniki Tikerpuu mõisteti mullu kapo kohtuvälise menetleja poolt süüdi korruptsioonis väärteos, kuna Tikerpuu tegi ametnikuna rahalisi tehinguid iseenda MTÜ-ga Omapi. Ministeeriumi poolt sai ta noomituse.

Ministeeriumi pressiesindaja vastas, et kriitika saanud juhendmaterjali tegemiseks ei

korraldatud avalikku hanget, kuna tegemist oli MTÜ-le eraldatud sihtotstarbelise eraldisega, mida MTÜ oli taodelnud. Hindamisjuhendile on ministeerium aga otsustanud korraldada sõltumatu ekspertiisi selgitamiseks, kas etteheidetel on tõepõhi all.

Ministeeriumi hinnangul on oluline täpsustada, 25 000 euro jagunemine, mis Marika Ratniku MTÜ projekti jaoks sai. Aruandes seisab, et juhendi tegemine ja selle tutvustamine maksis 9361 eurot. Ratnik koostas ka lastekaitsetöötajatele üldise juhendi erinevate autorite tekstidest 8531 euro eest. Kogu projekti erinevatest tegevustest sai Ratnik kokku üle 15 000 euro. ●

Illustratsioon: Ott Vallik

ERR annab eetriaega kõigile valimistel kandideerijatele

Kui kõik kandideerijad eetriminutid vastu võtavad, kulub klippide näitamiseks 60 tundi.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@epl.ee

Rahvusringhääling plaanib eeloleval sügisel toimuvate kohalike omavalitsuste volikogude valimiste eel teha suurejoonelise projekti, kus oma eetriminutid võib soovi korral saada iga omavalitsuse iga valimisnimekirja või üksik-kandidaat. See tähendaks, et kui iga kandideeri- ja sooviks eetriaega, kuluks kõigi reklaamklippide näitamiseks umbes kaks ja pool ööpäeva.

ERR-i juhatus arutas ideed viimati esmaspäeva õhtul, juhatuses esimehe Margus Allikmaa sõnul on esialgu hiiglaslikuna mõjuv projekt teostatav. Maksimaalselt tuleks filmida 1200 kolmeminutist klippi ja eelarvesse on selleks kavandatud 20 000 eurot. Allikmaa ei usu, et päris iga kandideeri- ja seda võimalust kasutab.

Suurt vaatajaarvu ei too

„Äkki on liiga palju tahetud, et inimesed kaugelt Valga- või Võrumaalt kolme minuti pärast Tallinna sõidaksid, aga me tahame sellist võimalust pakkuda, et kandideerijad saaksid rääkida, mida nad omavalitsuses teha plaanivad ja mis on nende eesmärgid,” sõnas Allikmaa. Klippid läheksid eetrisse ETV2-s ja spetsiaalses valimiste portaalis. Päevas suudetaks Allikmaa sõnul teha 30–40 klippi ja seda 20 päeva vältel.

Taoliste klippidega ei aja ERR taga vaatajanumbreid. „Ühe omavalitsuse esinda- ja klipi vastu ei saa olla eriti

rohkem huvilisi, kui on seal omavalitsuses valijaid,” sõnas Allikmaa. „Läksime sellise projekti teed, et anda inimestele võimalus rohkem aru saada, mida kandideeriv isik mõtleb ja kuidas ta suudab oma mõtteid sõnastada.” Millal mingi omavalitsuse klipp eetrisse lähevad, teatab ERR telekava ja interneti vahendusel.

Ideed on korra juba arutanud ka ERR-i nõukogu, kes on mõnede sealsete liikmete sõnul ka põhimõttelise heakskiidu andnud. Nõukogu liikme, reformierakondlase Igor Gräzini sõnul on ERR tehnilis-

kohalikke teemasid nagu lekkiv kirikukatus või liighõre bussigraafik. „Ma olen kindel, et klippide vaatajateks oleks just need, keda need küsimused puudutavad. Kui kavas on kirjas, et Olustvere nimekirjad on eetris kell kuus hommikul, siis sealsed inimesed panevad kella poole kuueks kella helisema,” ütles Gräzin.

IRL-i kuuluv ERR-i nõukogu liige Priit Sibul ütles, et idee üle on nõukogus arutatud ja seal on mitmeid asju, mida juhatus peaks täpsustama. Näiteks õiguslikud küsimused, kuidas ERR tohib klippe lõigata või monteerida.

Kanalil ETV tuleb varasemate aastatega sarnaselt eetrisse neli debatti Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Narvas. Lisaks ka viies saade ekspertidega. „Debate võiks ju lõpmatult teha, aga teemad hakkaksid omavalitsuste kaupa korduma. Üle-eestilisi, kõiki puudutavaid kohalike valimiste teemasid on võib-olla kümme, need jõuab nelja debatiga kindlasti läbi arutada,” ütles Allikmaa. ERR-i valimiste portaalis saab üles laadida ka omavalitsustes peetud debatte. ●

ne kanal infoedastuseks. „Seal on olemas mikrofonid, operaatorid ja juhtmed, mis viivad pildi ja heli inimestele koju. Seda sidekanalit peaks pakutama nii paljudele kui võimalik,” lausus ta.

Erakondade debatil ei peegelda tema hinnangul tõelisi

KOMMENTAAR

Mart Raudsaar

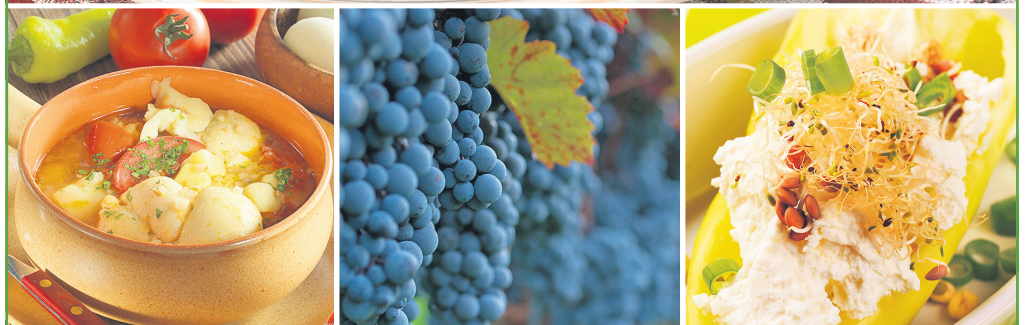
Eesti ajalehtede liidu tegevdirektor

Kui Eesti rahvusringhäälingu plaan tööle vastab, on iseene- sest tegemist väga hea plaaniga, mis tuleb probleemide vältimiseks põhjalikult ette valmistada.

Esmalt, rahvusringhäälingu üks ülesandeid ongi pakkuda enne valimisi tasakaalustatult tasuta eetriaega kõigile osalevatele poliitilistele jõududele. Eelmisel kohalikel valimistel 2009. aastal osales valimiskomisjoni andmetel 588 erakondlikku

nimekirja, 324 valimisliitude nimekirja ning 159 üksikkandidaati. Sama suurusega seltskonnatutvustamiseks kuluks 53 tundi ja 55 minutit. Seega on kandidaatide tutvustamine põhimõtteliselt ajaliselt võimalik.

Juhul, kui tegemist oleks mitmenädalase projektiga, tekib kindlasti vaidlus eetriaegade järjestuse jagamise üle, seda isegi loosimise korral. Teiseks võib formaat tekitada juurde uusi agaraid üksikkandidaate: üksnes nende arvu kahekordistamine pikendaks saateaga rohkem kui viie tunni võrra.

MAAKODUGA UNGARIT MAITSMA!

Eriprogrammina just Maakodu jaoks kokku pandud lugejareisi loosimisel osalevad kõik, kellel on 20. maiks sõlmitud kas otsekorraldusleping või vormistatud vähemalt kuuekuuline Maakodu tellimus.

Tänavuse suvelõpu reisi teeb Maakodu Ungarisse. Vaatame Gödöllo, Nagycenki, Fertödi, Sarospataki, Sarvari jt uhkeid losse ja parke, külastame mitut koduaeda ja Vacratoti botaanikaaeda, väisame Budapesti, Egeri kindlust ja mitut kuurorti Balatoni ääres, kosutame end termaalvee järves ning naudime Tokaj piirkonna veine ja Ungari maitsvat kööki.

Uurime, kui sarnased või erinevad me oma sugulasrahvaga siis õieti oleme.

Koduaedu soovitas meile tuttav ungarlasest maastikukujundaja, ajaloo ja kultuuri- loo vallas töötab reis tulla aga parim võimalikest. 8päevase reisisprogrammi koostas ajaloolasest **giid Ott Sandrak**. Reis toimub **7.–14. septembril 2013** koostöös firmaga Comtour.

Reisiteave ja broneerimine: tööpäeviti toimetuse telefonil 661 3370 või e-postil meeli.myyripeal@maakodu.ee. Lugejareisi võitja nime avaldame juulinumbris.

Tellimine: telefonil 680 4444, e-postil klienditugi@lehed.ee, veebilehel www.maakodu.ee/ungari

Erinumber Suvi Aias nüüd müügil!

Maakodu mahukast erinumbri Suvi Aias leiad häid nõuandeid terveks suveks. Erinumber on müügil kauplustes hinnaga 3,50 €.

Maakodu kuue kuu tellimus maksab 13,20 €, aastatellimus 25,20 € ja otsekorraldus 2,20 € kuus.

Eesti esimene aia-, suvila- ja majaomanike ajakiri

MAAKODU

Telli Eesti Päevaleht ja võida kodusisustust Sotkast!

Peaauhinnaks **3000 €** eest kaupa omal valikul.
Lisaks loosime **20 x 100 €** eest kinkekaarte.

Telli ja registreeru:
epl.ee/kodu

Esimene loosimine
juba 6. mail.

Kodupakett sisaldab:

- Eesti Päevaleht E–R
- Uus laupäevaleht LP
- Eesti Päevaleht ja LP digilehena

Eesti Päevaleht

Lisainfo: klienditugi@lehed.ee või 680 4444

SOTKA

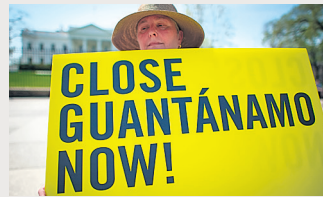
SUVEMÖÖBLI SUPERPAKKUMISED SOTKA.EE

OBAMA TAHAB IKKA GUANTANAMO SULGEDA

USA president Barack Obama teatas, et soovib jätkuvalt sulgeda kurikuulsa Kuubal asuva terroriste kinnipidamisasutuse ehk Guantanamo vangla. Presidendi sõnul kahjustab asu-

tus USA huvisid ning loob riigist mujal maailmas väärkujutelm. Obama uue kinnituse vangla sulgemisele põhjustas seal aina tõsisemaid mõtmeid võttev nälgastreik. **EPL**

ROOTSLASED EI USU, ET RIIK NEID KAITSEB

Enamik rootslasi ei usu, et riik on end võimeline vaenlase rünnaku korral kaitsma, selgus uuringufirma Novus läbi viidud avaliku arvamuse küsitlusest. Küsitluse järgi kahtleb lau-

sa 83% vastanutest Rootsi kaitsevõimekuses, 10% ei osanud vastata ja kõigest 6% oli kindel, et riik saab hakkama enda kaitsmisega võimalike ohtude puhul. **Delfi**

Ungari võib minna rahvusvahelise jälgimise alla

Riigi peaminister Viktor Orbán pole nõus raportis esitatud süüdistustega sõnavabaduse piiramisest või kohtunikele surve avaldamisest.

Foto: AP/Scanpix

Varem pole Euroopa Nõukogu ühegi teise EL-i riigi seiret algatanud, otsus tuleb juunis.

Kaivo Kopli
kaivo.kopli@epl.ee

Strasbourgis asuva inimõigustega tegeleva Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee (PACE) komitee on sügavalt mures demokraatia kontrolli ja tasakaalumehhanismide pärast Ungaris ja tegi ettepaneku rakendada riigi suhtes „monitoorimise protseduuri“.

Komitee raportis, mille autoriteks on Rootsi liberaal Kerstin Lundgren ja Tšehhi paremsentrist Jana Fischerová, jõuti järeldusele, et uus konstitutsioon võeti vastu „kiirustades ja läbipaistmatult“ ning et see ei tugine Ungari ühiskonna poliitiliste jõudude konsensusele.

Liikmeid jälgitud pole

Raportis väidetakse ka, et põhiseaduslikud muudatused on laiad ning liiga paljusid valdkondi reguleeritakse seadustega, mis vajavad muutmiseks kahe kolmandiku parlamendi toetust. See aga kahjustab demokraatlike põhimõtteid. Raport süüdistab peaminister Viktor Orbáni püüdlustes saada oma kontrolli alla sõltumatud institutsioonid, ülemkohtu ignoreerimises ja oma partei Fideszi võimu tsemenditeerimises.

Komitee avalduses leiti, et juba üksikudki sammud, mis Ungaris tehtud, vääriskid jäl-

gimise kaalumist, kuid eriti vapustav on, kuidas kõik kokku on suunatud poliitilise kontrolli kehtestamisele enamikus võtmetähtsusega institutsioonides, paralleelselt kontrolli ja tasakaalumehhanismide nõrgestamisega.

Komitee soovitusi arutab nüüd PACE juhtkond, kes kujundab oma seisukoha mõne nädala jooksul. Jälgimisprotseduuri käivitamise lõpliku otsuse teeb parlamentaarne assamblee ehk 47 liikmesriigi parlamendisaadikud, tõenäoliselt juunis toimuval istungil. Seni pole sellist protseduuri rakendatud ühegi EL-i liikmesriigi puhul, küll on aga jälgimise all kümme Euroopa Nõukogu liiget, sealhulgas Venemaa. Komitees toimunud hääletused raporti

üle olid väga tasavägised, mis võib tähendada, et PACE täiskogus ei pruugi jälgimisprotseduur läbi minna.

Raport valmib juunis

Ungaril on oodata veel kolme rahvusvahelist otsust põhi-seaduse muudatuste ja muude seaduste osas. Juriidiliste reformide raporti kallal töötatakse ka Euroopa Parlamendis, selle valmimise aeg ei

Esialgses hinnangus leiti, et Ungari puhul on alust „tõsiseks mureks“.

ole teada. Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni eksperdid tegelevad viimatiste, märtsis vastu võetud Ungari põhiseaduse muudatustele hinnangu andmisega, raport

peaks valmima juuni keskel. Ka Euroopa Komisjon tegeleb olukorra hindamisega – tulemuse avaldamise aega ei ole teatatud, kuid aprilli keskel avaldatud esialgses hinnangus leiti, et „tõsiseks mureks“ on alust näiteks poliitiliste reklaamide piiramise ja kohtusüsteemi juhi võimuvolituste puhul.

Ungari valitsus on teada andnud, et tegutseb Veneetsia komisjoni ja Euroopa Komisjoni soovitusi arvestades, nendega mitte nõustudes palub arvamust EL-i kõrgemalt kohult. Budapest ja Brüssel on juba pikemat aega olnud pehmeltselt õeldes eri meelel, kuivõrd vastavad Orbáni läbisurutud reformid õigusriigi põhimõtetele. Orbán on alatasa tõrjunud süüdistusi sõnavabaduse piiramises, kohtunikele surve avaldamises, keskpanga üle kontrolli võtmises. ●

Andres Herkel: pooltoone ei tunnista

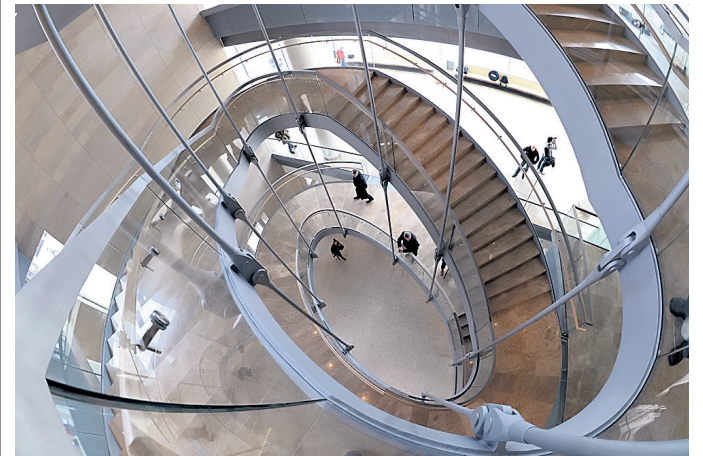
Peamised sisuküsimused seonduvad konstitutsioonikohu ja üldse kohtute sõltumatuse ning meediavabaduse piiramisega (litsentsid, reklaamipiirangud jm). Peaminister Viktor Orbáni partei Fidesz on oma tahte läbiviimisel kasutanud kahekolmandikulist enamust parlamendis, riigi poliitilist maastikku iseloomustab aga äärmine lõhestatus paremkonservatiivse Fideszi ja sotsialistide vahel, kus ei tunnista pooltoone. Nende kahe kõrval mahub ainsana pil-

dile veel äärmuspartei Jobbik. Sotsialistid nimetavad Fideszi ksenofoobseks, rassistikuks ja antisemitlikuks. Valitsus omakorda heidab enne neid võimul olnud sotsidele ette suurt korruptsiooni ning kommunismiajastu kuritegude ja inimõiguste rikkumise eitamist.

Taolisel mustvalgel pildil on tendents imbuda terve Euroopa poliitilisele maastikule. Konservatiivid ja kristlikud demokraadid kaitsevad endi ridadesse kuuluvat Fideszi ning sotsid ja liberaalid ründavad. Pooltoonid on siis

ki vajalikud. Fideszi kaheldavaid riigiõiguslikke uuendusi on kritiseerinud nii komisjoni president José Manuel Barroso kui ka justiitsvolinik Viviane Reding. Mõlemad on Euroopa Rahvapartei tagapõhjaga poliitikud.

Ühtlasi peavad sotsialistid ja liberaalid aru saama, et nende kolleegid Ungaris on oma maa sisepoliitika rappajooksmisele kõvasti kaasa aidanud. Samuti on väline kriitika Ungari paremparteide populaarsust ainult tõstnud. **Allikas: www.herkel.net**

Uue teatrimaja fuajees saab ronida mööda pöörast keerdtreppi. Majal on kokku kümme korrust. Foto: RIA Novosti/Scanpix

Peterburi Maria teatri uus hoone avab täna ukсед

Vähemalt 500 miljonit eurot maksma läinud saali valmimiseks kulus kümme aastat.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Oma linna erilise arhitektuuri ja väljanägemise üle uhked Peterburi elanikud käivad kuulsast tsaaride õukonnateatrist viimasel ajal mööda nagu krimpsutades. Mitte kõigile ei meeldi, et uhke 1860. aastal avatud vana teatrimaja tagant turritab kandiline ja moodne uue saaliga nn Maria teatri teine saal. Ooperi- ja balletiteatri uhiuus juurdeehitus avatakse täna staaririkka galakontserdiga.

Väidetavalt on Maria teatri teise saali puhul tegemist Venemaa esimese täielikult teatri jaoks mõeldud hoonega, mis on valminud peale Nõukogude Liidu kokkukukkumist.

Eelarve kasvas hoogsalt

Kuid maja valmimist on saatnud peale maitseküsimuste ka muude viperuste jada – alates projektiprobleemidest kuni eelarve lõhkimine kuni.

Otsus, et Maria teater saab teise lava, tehti rohkem kui kümme aastat tagasi. 2003. aastal valiti rahvusvahelise konkursiga välja ka teatri projekt. Selleks osutus esialgu prantsuse arhitekti Dominique Perrault' kavand „Kuldne kookon“. Uus hoone töötas tulula tõeline uhkeldis – klaasist ja alumiiniumist õhulise väliskesta kohal pidi kõrguma suur ja särav kuldne kuppel.

Paraku selgus, et taolise maja rajamine on võimatu. Arvestused näitasid, et kogu krempel ei pruugi taluda näiteks lumekoormat, mis Peterburis võib talvel päris paksult

katustele koguneda. Klaasist fassaadi tõttu oleks suvel majas aga liiga palavaks läinud.

Kuid esimesele plaanile sai saatuslikuks hoopis kasvav ehituseelarve. 2009. aastal tegi tolleaegne Venemaa peaminister Vladimir Putin otsuse Perrault' kavand prügikasti visata, sest esialgne eelarve, u 80 miljonit eurot oli kasvanud juba 180 miljonini.

Otsus kulusid ei vähendanud. Uueks arhitektiks valiti välja Kanada päritolu Jack Diamond, kel tuli oma kava teha käigupealt, osaliselt juba töös oleva ehitusplatsil. Diamondi eelarveks oli 300 miljonit eurot ja valmimise tähtajaks 2011. aasta detsember, mida ei saavutatud.

Näiteks avastati ehituse käigus, et maja alune pinnas on nii vedel, et sellele ei saa põhimõtteliselt mitte midagi rajada. Seda tuli suurte kuludega tugevdada. Arvatakse, et tänaseks on majale kokku kulunud 500 miljonit eurot. ●

Galakontserti näeb internetist

Täna õhtul Maria teatri teise saali avamise galaetendusel paneb Peterburi väärikas kultuuriasutus välja oma paremiku – nii ooperi- kui balletiteatri pooltelt, sekka ka välismaa kuulsusi. Näiteks näidatakse katkendeid Verdi ooperist „Nabucco“ – eesotsas tenori Plácido Domingoga ja Vene soprani Maria Guleghinaga.

Kaabeltelevisiooni vahendusel näeb otseülekannet kell 19.00 muusikakanali Mezzo vahendusel, kuid teater lubab sündmusest teha ka internettiülekande aadressil mariinsky.tv.

PALGALÕHE KASVAS

24,6% väiksem oli naiste bruto-tunnitasu meeste omast 2012. aasta oktoobris. 2011. aastaga võrreldes suurenes sooline palgalõhe 1,8 protsendipunkti. **Delfi**

SELGUB „AJUJAH!“ VÕITJA

Kuuendat korda peetaval ettevõtluskonkursil „Ajujaht“ on sõelale jäänud kuus finalistit ning tänases ETV otsesaates selgub, kelle äri-idee saab osa 50 000 euro suurusest auhinnafondist. **EPL**

TUDENGIT KÕIDAB TÖÖLE FIRMA NIMI

Üle-eestiline tudengite tööandja maine uuring näitas, et kõige rohkem on üliõpilased huvitatud töötamisest Skype'is, Microsoftis ja Eesti Energias. Eelistatakse töötada erasektoris – sel-

le variandi valis 50,8% uuringus osalenutest. 33,8% valiks avaliku sektori ja 12,6% soovib olla ise enesele tööandjaks. Kolmanda sektori kasuks otsustas 2,9% vastanutest. **EPL**

Arnout Lugtmeijer: investeerima peab Peterburi, mitte Haapsalu rongiliini

Intervjuu

Urmo Soonvald
peatoimetaja

Transiidiettevõtte juht usub, et omavahelistes ärisuhetes on Eestil ja Venemaal veel mitmeid võimalusi avastada.

Eesti suurima transiidiettevõtte Vopak E.O.S. juhatuse esimees Arnout Lugtmeijer rääkis intervjuus Eesti Päevalehele, et majanduslikus koostöös Eesti ja Venemaa vahel on veel suur kasutamata potentsiaal tarbekaupade, logistika ja turismi valdkonnas ning kui riik arutab, millisele raudteesuunale edaspidi aega ja raha investeerida, peaks see tema arvates kindlasti olema Peterburi liin. **• Mis võiks teie arvates olla Eesti–Vene piirilepingu mõju majanduslikele suhetele Venemaaga, eriti transiidisektoris?** Me kõik teame, et Eestil on olnud tehniline mahupiirang raudtee kaudu kaubaveole Venemaalt ja Venemaale, seda juba rohkem kui kuus aastat. Võib-olla viiks piirilepe võimalusi üle vaadata, kuidas neid mahte võiks parandada.

On oluline mõista, et majandussuhete paranemiseks peavad mõlemad pooled nägema paranenud suhetes kasu. Usun, et vastastikune kasu on olemas.

• Kas Eesti ja eestlased mõistavad Venemaa rolli oma majanduses? Ärisuhted naaberriigiga erinevates valdkondades on levinud ja kasulik praktika kogu maailmas. Selles mõttes on Eestil ja Venemaal veel mitmeid võimalusi avastada. Mõlemal riigil on eri võimalused ja seeläbi võiksid nad teineteisele olla

eriti huvitavad, pakkudes eri kaupu, lahendusi kaubanduses, tootmises, logistikas, IT-s jne. Arvan, et on veel suur kasutamata potentsiaal tarbekaupade, logistika ja turismi valdkonnas: 300 km kaugusel Tallinnast elab viis miljonit inimest ja veidi kaugemal idas, Moskvast, on kümneid miljonid inimesi.

Lisaks suur hulk maavarsid, mis võiks pakkuda lisavõimalusi logistikasektoris, kuna Eesti paikneb nende kauba-voogude jaoks geograafiliselt väga heas kohas.

• Riik plaanib võimaluste avanedes eraldada palju raha infrastruktuurile, kasutades Euroopa Liidu fondide abi.

Ei tasuks unustada, et isegi investeeringud, milleks on kasutatud EL-i rahastust, nõuavad ülalpidamist ja seda, et neid hoitaks töökorras ka hili- semas staadiumis. Selle kulutuse peab tegema kasutaja või riik, juhul, kui tahetakse tegevust subsideerida. See on tegelikult juba probleem Eesti Raudteega, kus iga-aastased hoolduskulud, et hoida töös EL-i rahastatud reisijate infrastruktuuri, tõusevad rängalt.

Praegu ei pane riik seda tähele, sest need kulud „rist-subsideeritakse“ kaubaveost. Kuid kui kaua saab selline kaudne maksustamine kesta, enne kui EL kohustab valitsusi maksma neid toetusi otse oma eelarvest?

• Raudteesektoris on arutatud Rail Baltica, Tallinna–Peterburi mugavustega kiirrongi ja Tallinna–Haapsalu liini rekonstrueerimisi. Kuidas hindaksite neid potentsiaalseid projekte? Peterburi rongiliinil on kõige rohkem potentsiaali, arvestades, et seal piirkonnas elab

Edukas transiidirimees Arnout Lugtmeijer leiab, et Peterburi rongiliini arendamisel on suur potentsiaal.

Foto: Ilmar Saabas

üle viie miljoni inimese, kellest paljudel on huvi Tallinna külastada. Kujutage ette seda käibe võimalust. Soomet külastab raudtee kaudu umbes pool miljonit Peterburi inimest. See rongiühendus muudaks kindlasti Tallinna külastamise võimalikumaks ja turistide jaoks

lendamine. Muidugi on praegugi rongiliin olemas, aga praeguse teenusepakkuja võtab reis rohkem kui kaheksa tundi ja vagunid on kuuekümne aastase.

Aga rongiühendus Haapsaluga – kas see on tõesti prioriteet? Nende väheste võimalike vahenditega peaks valima investeeringute hulgast prioriteetsemad.

• Kas on mingeid muid suuri infrastruktuuriprojekte, millesse riik peaks investeerima? Riigil on oluline roll ettevõtete jaoks arendava keskkonna loomisel. Peab looma tasakaalustatud olukorra, kus inimeste huvid on kaetud ja ettevõtetel on piisavalt stiimuleid ja toetust. Rääkides võimalustest, näiteks Tallinna sada-

mal ei ole otseselt vaba ruumi. Kui peaks mõni investor tulema, kes tahab uut cargo't sadamasse tuua, ei ole lihtsalt vabu sadamasildasid või maad sadama taga.

Elarve tõttu on riigile makstud suuri dividende, kuid see on uute võimaluste loomise arvelt. Samal ajal tagab riigi panus tugeva infrastruktuuri ehitamise üle kogu riigi, elavdades kiireid arendusi ja suurendades valikulisust.

Kui rääkida infrastruktuuri- listest projektidest, peaks Narva–Ivangorodi piiripunktis tegema parandusi. Vaadates, kui suur koormus sellel piiripunktil on inimeste- ja kauba-veos, oleks mitmerealine tee ja suured piirirajatised väga vajalikud. **•**

KES TA ON?

Arnout Lugtmeijer

Sündinud 1966. aastal Belgias.

- Vopak E.O.S.-i juhatuse esimees
- 1991 asus tööle Hollandi meresüvendamisfirmas Boskalis-Westminster Dredging, muuhulgas lõi kaasa Hongkongi lennujaama ehitamisel ja Nigeerias Suurbritannia–Hollandi kütusekontserniga Shell.
- Eestis alustas tegutsemist 1994. aastal.
- Vopak E.O.S. on Eesti taasiseseisvusaja üks edukamaid ettevõtteid ja Eesti üks suuremaid transiidifirmasid käibega üle 200 mln euro.

Estonian Airi päästekava jõuab täna lõpuks kinnitamiseks valitsuskabineti lauale

Täna arutab valitsus kabinetiõupidamisel Estonian Airi restruktureerimiskava.

Eesti Päevalehele kinnitati, et eesmärk on täna otsuseni jõuda ning just seetõttu on valitsuse pressikonverentsile peaminister Andrus Ansipi kõrvalle kutsutud ka majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. „Ma ei ole

kuulnud, et keegi oleks selle vastu,” oli Parts eile kindel, et kava lõpuks ka valitsuses kinnitatakse. Tema sõnul on ministrid kavaga tuttavad ning viimastel nädalatel pole laias laastus midagi muutunud. Parts selgitas, et tegu on mahuka dokumendiga, kuna see ei sisalda mitte ainult Estonian Airi äristrateegiat järgneva

viieks aastaks, vaid ka põhjendusi Euroopa Komisjoni konkurentsirektoraadile seniste tulemuste ja varasemate, sealhulgas 2009. aasta otsuste osas. Parts lootis, et Eesti argumentidega arvestatakse.

Komisjon peab hindama, kas eelnevad rahasüstid ning koostatud kava on kooskõlas Euroopa Liidu riigiabi reegli-

Dokument ei sisalda ainult äristrateegiat, vaid ka põhjendusi tehtud otsuste osas.

tega. „Küsimus on, kas ettevõtte on finantsiliselt jätkusuutlik. Ma usun, et on. Muidu tuleks see ettevõtte kinni panna,” vastas Parts küsimusele, kas ta usub, et kava võiks Euroopa Komisjonist heakskiidu saada.

Tema sõnul on ettevõtte teinud läbi viimase kümnenäädalase suurima muutuse just kulubaasi arvestades, kuid täielikult kasumisse jõudmine võtab veel aega. Kindlust positiivse otsuse osas lisavad sarnased juhtumid Euroopas nagu Air Malta. Ühtlasi ei välistanud Parts ka teisi stse-

naariume: „Õelda, et siin ei ole riske, ei saa.”

Euroopa Komisjon laendas aprilli keskel veebruaris alustatud uurimist Estonian Airile antava riigiabi suhtes, lisades vaatluse alla ka Eesti 28. veebruaril tehtud otsuse suurendada varem antud päästmislaenu 28,7 miljoni euro võrra.

2009. aastast alates on Estonian Air saanud riigiabi mitmel korral, sh kolm kapitalisüsti 57 miljoni eest. Eeskirjade kohaselt tohib ettevõttele päästmisabi anda ainult üks kord kümne aasta jooksul. **• Harry Tuul**

k

KULTUUR

ROCK SUMMERI PASSI HIND EI KALLINE

70 eurot jääb kodulehe andmetel Rock Summeri passi hinnaks kuni festivali alguseni. Korraldajate algse plaani kohaselt pidi see maksma alates 1. maist

80 ja alates 1. juunist 90 eurot. Ühepäevapilet maksab 50 eurot. Kuulutati välja veel üks esineja – Skid Row USA-st. 1. mai seisuga pole Rock Summer Piletilevi nädala Top 10 müügitabelis. **EPL**

TÄNA ALGAB TARTUS FESTIVAL MAILAUL

Tartus algab autorilaulufestival Mailaul. Festivali programm on tänavu jaotatud folgi- ja klubi-kontsertideks. Tartu Jazzklubis ja Jaani kirikus toimuvate kontsertide märksõnaks on autori-

folk. Öhtud Genialistide Klubis pakuvad muusikat autoripopi, -roki, indie ja ka pungi austajatele, üks esinejatest on näiteks Iiris (pildil). Mailaulu täiskava leiad www.mailaul.ee **EPL**

Pole see Raudmehe elu üldse kerge

Arvustus

Kaarel Kressa
toimetaja

Kriitikud kiidavad ja vaatajad hääletavad jalgedega: uus Marveli superkangelasfilm on põhjusega populaarne.

Marveli Raudmeheseria kolmandas filmis täidab nime tegelase rolli muidugi taas Robert Downey Jr. Kaks eelmist osa lavastanud Jon Favreau eelistas seevastu uusi väljakutseid. Õnneks tehti asendaja leidmisel õige valik: uueks lavastajaks ja ühtlasi stsenaaristiks palgatud Shane Black on sedasorti märulikullassa meelelahutuse tegemiseks vägagi hästi kvalifitseeritud, sest stsenaaristina on ta teinud popkornikino ajalugu. „Surmarelv“, „Viimane skaut“ ja „Viimane märulikangelane“ annavad publikule sellist sündmustikku nagu tahetakse: peksu, plahvatusi ja tulistamist. Dialoog on samal ajal teravmeelne ja näitab, et kerge meelelahutus ei pea olema nüri.

Sama tõestab „Raudmees 3“, mis ju iseenesest midagi väga uut ei paku. Loo keskmes on superkangelane, kes maadleb lisaks vaenlasele ka

iseenda nõrkustega. Vaenlane on superkurjategija, kes kontrollib maailma parimat terrorivõrgustikku, tegutsedes tänapäevale omaselt muidugi ka küberruumis. Asjad lendavad õhku ja kangelane saab lõpuks vaenlasest jagu. Kui see kõik töötab, polegi vajadust jalgrast leiutama hakata.

Paanikas kangelane

Läbielamised on Downey tegelaskuju, tööstur Tony Starki ehk Raudmeest siiski pisut muutnud. Kui tujukas ja egotsentriline *playboy* „Kättemaksjate“ filmis superkangelaste tiimi liikmena New Yorki päästa aitas, kukkus ta korra musta auku ja nüüd kannab

Raudmees on sümpaatsem kui niiskes keldris melanhoolitsev Batman.

tabki Stark paanikahoogude all. Hea uudis on see, et pärast „Raudmehe“ teise osa lõpu on assistent Virginia Potts (Gwyneth Paltrow) temaga kokku kolinud – iga kangelane vajab kindlat tüdrukut. Isegi ebatüüpiline kangelane nagu Stark, kelle ainsad supervõimed on mõistus ja ettevõtlikkus ja kelle jalgealust ei

Raudmees väga põgusal puhkehetkel

Foto: kaader filmist

„Raudmees 3“

R: Shane Black
O: Robert Downey Jr, Guy Pearce, Gwyneth Paltrow

ja sõjalis-tööstuslik kompleks on ühe mündi kaks teineteist täiendavat külge. Terroripealik Mandariin (Ben Kingsley) ei saavuta oma kõikvõimsust kuskil koostas istudes nagu viimase Batmani-filmi kurikael. Pärismaailmas sellist süsteemi ainult kriminaalidele ja fanaatikutele üles ei ehita, kuskilt peavad paist-

ma poliitikute, pankurite või luurajate kõrvad.

Rohkem reklaami ega tegelikult üldse mingit kiitust „Raudmees 3“ ei vaja, sest see on praegu üldse kõige vaadatud film. Nagu hea burger või hea porno – igale maitsele ei sobi, aga need, kellele meeldib, saavad toote kvaliteedist kohe aru. **•**

ERSO tõmbab tänavusele hooajale joone alla kontsertidega Tallinnas ja Pärnus

ERSO hooaja lõpukontsert kujutab ennast muusikalist rännakut läbi kolme sajandi.

Mart Niineste
muusikatoimetaja

Hooaeg lõpetatakse kontsertidega sarjast „Maestro“, mille raames astutakse sedapuhku üles kolme helilooja, austerlase Wolfgang Amadeus Mozarti ning prantslaste Francis Poulenci ja Gabriel Fauré pidulike vaimulike vokaalsümfooniiste suurvormidega.

Mozart kirjutas „Vesperae solennes de confessor“, mis jäi ka tema viimaseks Salzburgi perioodi sakraalteoseks, 1780. aastal. Teose saamisloo, lõpetamise daatumi ja esiettekanne kohta puuduvad täpsed andmed, kuid pealkiri viitab, et see valmis arvatavasti mõne pühaku auks.

20. sajandil tõusis esile rida

Neeme Järvi viib ERSO suvepuhku. Foto: Taavi Arus

olulisi sakraalmuusika heliloojaid, nende seas Francis Jean Marcel Poulenc – Prantsuse avangardistlike heliloojate rühmituse Les Six (Kuuik) nimekaim liige. Pärast esiettekannet nimetas Boston Globe'i kriitik „Gloriat“ üheks Prantsuse autori tähtsaimaks partituuriks ja ülimalt kau-

niks teoseks, kiidusõnu jagas ka Boston Herald'i arvustaja, kes leidis, et tegemist on „olulise lisaga 20. sajandi muusika repertuaari“.

Prantsuse helilooja, pedagoog, pianist ja organist Gabriel Fauré oli oma põlvkonna seas novaatorlik komponist, kelle isikupärane stiil aval-

Kaks kontserti

Laval on ERSO, Eesti Filharmonia kammerkoor, solistidena sopranid Kaia Urb ja Kädy Paas, alt Marianne Pärnat, tenor Raul Mikson, baritonid Rene Soom ja Uku Joller ning dirigent Neeme Järvi.

●● 3. mail Tallinnas Estonia kontserdisaalis.

●● 4. mail Pärnu kontserdimajas.

Kõlavad:

●● Mozart, Poulenc, Fauré

das mõju paljudele 20. sajandi alguse heliloojatele. 1902. aastal kirjutas Fauré oma sõbrale: „Minu nägemust mõõda on surm pigem rõõmus vabamine, püüdlemine hauataguse õnne poole kui valulik kogemus.“ Seda seisukohta peegeldab ka tema reekviem d-moll op. 48. **•**

Tähelepanu, Natura 2000 alal asuva erametsamaa omanikud!

Tänavu on Teil võimalik taotleda Natura metsatoetust kuni 21. maini. Täpsemat infot leiate Eesti erametsanduse infoportaalist www.eramets.ee.

Tallinnas ja Harju maakonnas aitavad taotlusi täita:

Veljo Kütt (tel 504 8876, veljo.kytt@eramets.ee) Tallinnas Mustamäe tee 50, III korrus 02.05 kelli 9-18; 03.05, 10.05 ja 17.05 kelli 9-16 (soovitav eelregistreerimine).

Rünno Viir (51 38 384, info@eestimyy.ee) Tallinnas Endla 4, IV korrus, ruum 415; 02.05, 09.05, 16.05 ja 20.05 kelli 13-18

Epp Rummelg (52 03 208, info@eestimyy.ee) Tallinnas Endla 4, IV korrus, ruum 415; 06.05, 07.05, 13.05 ja 14.05 kelli 10-15

Rünno Viir (51 38 384, info@eestimyy.ee) Kuusalu vald, Kolgaküla Rahvamaja; 03.05 kelli 17-20

a

ARVAMUS

ARENGUABIST

Karl Gustavi tankitõrjegranaadi väljatulistamine mak-
sab neljakohalise arvu eurosid. Kui aga tuleb jutuks
arenguabi, siis tegeletakse ministri tasemel summa-
dega, mis algavad paarikümnest tuhandest eurost.

KAITSEUURINGUTE KESKUSE TEADUR **HANNES HANSO** (POSTIMEES)

KONKURENTSIST

Pole mõeldavgi, et näiteks Rakvere lihakombinaadi direktor ajale-
hes või prestiižikal ärikonverentsil räägiks silma pilgutamata sellest,
kuidas tema konkurendi, Nõo tööstuse vorstid inimese kõhus kol-
me peaga usse tekitavad.

AJAKIRJANIK **KAAREL TARAND** (SIRP)

AVALIKE HOONETE projektide väljavalikul vaid odavusest lähtumine on viga

Arhitektuurihangete allakäik: talendid koju?

**Jaak
Huimerind**

Eesti arhitektide liidu aseesimees

Kui te hakkate ehi-
tama endale maja,
kas te jälgite ainult
seda, et see tuleks
võimalikult odav? Või vaat-
tate ka muid kriteeriume – et
teie kodu näeks hea välja, et
püsilulud oleksid võimalikult
väikesed, et ta oleks ehitatud
nii, et seisaks püsti ka teie las-
telastelaste ajal?

Eesti arhitektuur on tee-
lahkmel. Avalike hangete –
uute riigiasutuste, koolima-
jade ja muude selliste ehitiste
projektide valikul kipub pea
100% olema ainsaks valikukri-
teriumiks madalam hind. See
täheb, et ei püüta enam
teha lahedat asja, vaid võima-
likult odavat asja, mis soosib
keskpärasust. Keskpäraseid
koolimaju, raamatukogusid.

See, kui konkursil valitakse
välja kõige madalama hinnaga
projekt, sunnib potentsiaalse-
le võitjale peale ülesande tee-
nust optimeerida. See tähendab,
et tehakse nii vähe kui

võimalik, täpselt nii palju kui
vajalik ning kasutatakse odav-
tõõjõudu. Vastutus tuleb kiir-
relt ära anda.

Kulusid tuleb kokku hoida:
arhitektidel on arukam kontori-
d ära anda ja kodudesse koli-
da. Ülikeerukad lepingud kir-
jutatakse alla neid läbi lugema-
ta – tekkinud jamad püütakse
kuidagimoodi töö käigus kor-
da ajada.

Seaduse väärtõlgendus

Heal meelel kirjutatakse alla
kõigi isiklike autoriõiguste ära-
andmisele, sest see võimaldab
vabaneda vastutusest ning tüü-
tust ja aeganõudvast autoriä-
relevallusest – las pealegi vahe-

**Ei püüta enam teha la-
hedat asja, vaid võima-
likult odavat asja, mis
soosib keskpärasust.**

tab ehitusfirma hoonet ehi-
tades seinamaterjali välja või
teeb katuse teisest materia-
list. Kultuur jääb arhitektuuri-
st kõrvale – seda ei nõua ju
otseselt ükski meie seadus.

Mis on siis juhtunud? Kui
Eesti ühines Euroopa Liidu-
ga, muudeti riigihangete kor-
raldamise aluseid, sellest läh-
tub ka viimane riigihangete
seaduse redaktsioon. Tänaseks
on kõnealune riigihangete kor-
raldus kehtinud juba viis aastat,
nii et on aeg teha kokkuvõtteid.

Ilmselt on enamikul Eesti arhi-
tektidel ja projekteerijatel riigi-
hangete praegusest praktikast
absurdseid kogemusi. Olgugi,
et riigihangete seadus ütleb, et
madalama hinna kui põhilise
ja otsustava valikukriteeriumi
peaks seadma esikohale juhul,
kui „asi on ühekordselt kasu-
tatav ja asja käitluskulud on
väheolulised” ning „pakkumu-
se majanduslik soodsus han-
kija jaoks sõltub üksnes pak-
kumuse hinnast”, lähtutakse
ka ehitiste projektide tellimi-
sel ikkagi hinnast. Otsekui
tegu oleks printeripaberi või
porimattide, mitte hoonetega,
mis peavad vastu pidama mitu
inimpõlve!

Olgu siinkohal
veel kord rõhu-
tatud, et riigi-
hangete seadus
ei kohusta tellijaid lähtuma
ainult hinnast. Hoonete
projekteerimine on intellek-
tuaalse teenuse ostmise ja
selle valikul ei pea lähtuma
odavamaist hinnast, vaid
„majanduslikult soodsusest”,
mis on palju laiem mõiste kui
odavus. Riigihangete seadus
loetleb muuhulgas järgmisi
hindamise kriteeriume: kva-
liteet, hind, tehniline väärtus,
estetiiliselt ja funktsionaalsed
omadused, keskkonda mõju-
tavad omadused, käitamis-
kulud, tasuvus, müügiärgne
hooldus ja tehniline abi ning

selle maksumus ja hankele-
pingu täitmise tähtaeg.

Riigihangete seaduse
rakendamise prae-
gune praktika – kus
lähtutakse ainult ja
ainult hinnast – on kaasa-
toonud teatud ploki projek-
teerimisfirmade tekke, kes
ujuvad selles süsteemis nagu
kalad vees. Nad on hõivanud
kogu meie hangete süsteemi
ja kõrvale tõrjunud kõik meie
talentide ja tippbüroode
tegijad. Või ei, õigemini pole
see „projekteerimisfirmade
plokk” tipptegijaid kõrvale
tõrjunud, vaid tipud on ise
loobunud selles mõttes
osalemisest. Nad on riigihan-
kesfäärast eemaldunud. Neid
nagu polekski enam avaliku
sektori jaoks olemas.

Pildlikult öeldes käib mää-
ga ühel platsil ühe meeskonna-
ga, teisel platsil on hästi koo-
litatud tippmängijatest mees-
kond, aga seal pole kõlanud
kohtuniku vilet mängu alusta-
miseks. Kõige eelneva tulemu-
sel on Eestis katastroofiliselt
langenud projekteerimistee-
nuse hind (2,4 korda viima-
se nelja aasta jooksul). Ole-
me jõudnud Rumeenia ja Bul-
gaaria tasemele.

Autoriõigus ei kehti

Autoriõiguse seadus on arhi-
tektuuri puudutavas osas täie-
likult purustatud ja oma kehti-

vust kaotamas. Kui veel 2000.
aasta riigihangete seadus sisal-
das autoriõigust kui ainuõi-
gust, siis praegu kehtivast ver-
sioonist on see eemaldatud.

Projekte tellitakse
osade kaupa erine-
vatelt arhitektuuri- ja
ehitusfirmadelt, kus
tegijad vahelduvad vastavalt
parimale pakutud hinnale.
Rajatakse hooneid, kus ühe
jupi on teinud üks ja teise jupi
teine firma – näiteks kohalik
omavalitsus ehitab uut hoo-
net ja otsustab siis ühtäkki
fassaadi vahetada. Vanade
reeglite alusel pöördunuks

**Seaduse järgi peaks
hinna seadma esiko-
hale, kui „asi on ühe-
kordselt kasutatav”.**

omavalitsus hoone projek-
teerinud arhitekti poole, et see
teeks joonised ümber lähtuvalt
terviklahendusest, nüüd aga
kantakse asi üles riigihangete
registrisse ja hoone fassaadi
võib teha keegi teine või kol-
mas arhitekt.

Veidi utreerides on see
sama hea kui luuletus, mil-
lest kaks rida kirjutab keegi
teine ilma algse teksti autori
nõusolekuta.

Selle kõige tulemusel on
tähelestatav juba ka erasektori

hoiakute muutumine. Avalik
sektor on ikka ju erasektori-
le eeskujuks – kui riik võib nii
teha, siis meie võime ka! Mil-
line oleks lahendus?

Loomulikult tuleb avaliku
sektori esindushooned ning
linnade ja valdade olulised
hooned teha võistluse vor-
mis. Võistlus kui selline annab
noortele võimaluse turule sise-
neda, vanemaid olivaid hoiab
see intellektuaalses vormis.

Kuid praegusel kujul
arhitektuurivõistlus-
tel on üks aga, mil-
lele juhtis juba paari
aasta eest tähelepanu arhitekt
Helmi Sakkov: see on ikkagi
meie inimressursi raiskamine.

Kui avaliku sektori hoo-
ne ehitamiseks kuulutatakse
konkurss, kuhu esitatakse
15–20 tööd, siis üks võistlus-
töö maksab büroole ligikau-
du 5000 eurot. Kui tööd välja
ei valita, on see mahavisatud
raha, töö ja aeg.

Miks mitte kaaluda teatud
projektide puhul eelvaliku ja
kutsetega võistlust, kus kõik
osalejad saavad olla kindlad,
et mingi hüvitise nad oma aja
ja töö eest siiski saavad ja ideid
on valikuks piisavalt?

Riigiisad võiksid mõista,
et meie tipptegijad ja talen-
did müüvad üht asja – pro-
fessionaalset võimekust. Meie
müügiartikkel ei ole oda-
vaim hind. ●

LUGEJA KIRI

Ettevaatust, töödeldud uudised!

●●Möödunud sajandi seits-
mekümnendatel liikus rahva
hulgas järgmine jutuke: Põr-
gus kohtuvad Hitler ja Sta-
lin. Hitler ütleb Stalinile: „Kui
minul oleks olnud selline aja-
leht nagu sinul Pravda, ei teaks
Saksa rahvas tänase päevani,
et nad sõja kaotasid.”

Faktidele toetudes võib väi-
ta, et Eesti rahvusringhääling
ja ka paljud teised meediakes-
kused, on liikumas stalinliku
ajakirjanduse suunas. Viima-
sel ajal on Euroopas kasva-
nud rahva pahameel homo-
seksuaalse mõttemalli pea-
lesurumise vastu. Massiivse
ja pealetükkiva homopromo
ühiks olulisemaks osaks on
omasooliste abielude seadus-

tamine. Selle vastu on praegu
Prantsusmaal eriti võimsad
massiväljaastumised. Protes-
ti organiseerijad kinnitavad,
et jätkavad aktsioone, kuni
hakatakse rahvaga arvesta-
ma ja vasakpoolsete initsia-
tiivil läbisurutud seadus keh-
tetuks tunnistatakse. Mõned
vaatlejad peavad abielu mõis-
te moonutamise vastu suuna-
tud protestiaktisioone sõjajär-
gse aja vastasseisudest üheks
suuremaist.

Niisiis on tegu väga olulis-
te protsessidega, mis kindlasti
avaldavad mõju Euroopa rah-
vaste arenguvõimele, elujõule
ja elutervele maailmakäsitluse-
le. Aga paistab, et näiteks ERR
ei tea sellest kõigest midagi.

Või ei taha teada ega ka tea-
vet edastada? ETV uudistesaa-
de „Aktuaalne kaamera” ei näi-
ta videovõtteid homoabieliu-
devastastest meeleavaldustest,
olgugi et need on muljetaval-
davad. Küll aga kanti pikalt
ja põhjalikult üle videokaad-
rid sellest, kuidas Prantsusmaa
parlament võttis vastu homo-
abieliude seaduse. Milleselli-
ne ühekülgus, mis näib teeni-
vat ainult ühe tähtsusetu vähe-
muse huve?

Rahvas peaks ajakirjandu-
se suhtes olema tunduvalt krii-
tilisem ja nõudlikum. Muidu
saame endile „valvekoera”, kes
omasid hammustab ja võõras-
te ees liputab saba.

Eero Laidre

HILLAR METSA METSIK MAAILM

KANEPI JÕUDIS VEERANDFINAALI

Portugalis peetaval Estorili tenniseturniiril alistas tiitlikaitsja Kaia Kanepi avaringis 6 : 4, 6 : 3 prantslanna Kristina Mladenovići, teises ringis oli eestlanna 6 : 1, 6 : 2 üle Rumeenia tennis-

tist Sorana Cirsteast (WTA 26.). Veerandfinaalis kohtub Kane-pi jaapanlanna Ayumi Morita (WTA 43.) ja poolatari Urszula Radwańska (WTA 32.) vahelise mängu võitjaga. **Delfi**

RAMMO KAHEKSAS

Rahvusvahelise purjetamisliidu maailma edetabelis hoiavad kolm Eesti purjetajat kõrget kohta: Lase-ril on Karl Martin Rammo (pildil) kaheksas, Finnil Deniss Karpak 11. ja Lauri Väinsalu 13. **EPL**

SELGUS FINAALPAAR

Evald Tipneri Eesti jalgpalli karikavõistluste poolfinaali esimeses mängus alistas Nõmme Kalju Tartu Tammeka 5 : 1, FC Flora oli teises mängus parem Narva Transist 3 : 0. **Delfi**

Joel Lindpere: olen õnnelik, et saan jalgpalli mängida

EESTI PÄEVALEHT
USA-S

Intervjuu

Aet Suväri
Chicago–Tallinn

Jalgpallur räägib elust uues koduklubis, raskest tööst, et terve püsida, ja oma plaanidest pärast mängijakarjääri lõppu.

Joel Lindpere elu maailma ühes säravaimas, glamuurseimas ja kuulsaimas suurlinnas New Yorgis sai selle aasta jaanuaris otsa, kui Red Bulls si meekond asendus Chicago Fire'iga. Kui New York on Ameerika pulbitseva eluenergia keskus, on Chicago täis vaikset võlu, mõnusat elunautimist ja peaaegu põhja-euroopalikku puhtust.

Kui Lindpere ei sõida enne treeningut just klubisse kaerahelbeputru sööma – pudrufirma Quakers on nimelt meeskonna särgisponsor ja erinevatest pudrusortidest Fire palluritel juba puudust ei tule –, võib ta võtta oma kodumaja all asuvas südalinna kohvikus rikkaliku hommikueine – munad, peekon, röstsai, kohv ja puuviljad. Klubisse minekuks kasutab Joel oma valget Mercedesi, mis on nii säravpuhas, nagu ei sõidetakski sellega iga päev edasi-tagasi mitukümme kilomeetrit – treeningbaas asub nimelt keskusest väljas Bridgeview linnaosas.

● **Kuidas sa koduklubi Fire'i alanud hooajaga üldiselt seni-maani rahul oled?**

Iga päevaga läheb meil paremini. Algus tundus mulle raske, sest Red Bulls ja Fire on ikkagi üsna erinevad klubid. New Yorgis olin meeskonnas koos staaridega, kõik tehti meile ette-taha ära, siin selist asja ei ole. Ma ei taha öelda, et siin ei tehta – tehakse küll ja klubi on väga vastutulelik, aga lihtsalt mastaabid on erinevad. Red Bulls har-

jusin kolme aastaga maailmatasemel hoolitsusega ära. Aga pole probleemi, olen hullemas-ki olukorras olnud. Klubis teatakse ka, et eks on mõned asjad, mis võiks paremini olla. Näiteks on üsna arusaamatu, et tegime ettevalmistust kuskil ülikooli baasis, kus ei olnud profimängijatele kohaseid tingimusi, aga eks need probleemid on raha taga.

Hooaeg algas meil üsna viletsalt, aga nüüd hakkab meeskond vaikselt sulanduma, kogu klubi toetab üksteist. Vaikselt läheb paremaks, tulevad võidud. Mõne koha pealt peaks rohkem pingutama, aga meie asi on tööd teha. Kui tuled parematest tingimustest, pole see alati nii lihtne – aga ei peagi olema lihtne. Ja igal asjal on ka omad plussid – see, et meil pole selliseid tingimusi nagu mõnel teisel klubi-

gu saanud mängida. Selle asemel on ta juhendanud noori, kes peavad kaitseliinis omal jõul hakkama saama. Palju värvavaid on meile löödud ka selle tõttu, et meil napib kokkumängu. Küll see paraneb.

● **Meeskonnakaaslastega on sul hea läbisaamine?**

Kõik on väga sõbralikud. Kui midagi kellelgi halvasti on, siis kõik teised toetavad. Kui ei lähe ka kõige paremini, siis ei ole nii, et kohe hakkavad pead lendama. Kui New Yorgis oleks selline vilets hooaja algus olnud, siis juba ammu klubis spekulieritaks vahetuste teemadel. Aga kui klubi ja meeskond koos töötavad, siis nauditakse ka võite rohkem.

● **Kuidas peatreener Frank Klopasega koostöö sujub?**

Mulle tundub küll, et meil on teineteisemõistmine. Klopas ise mängis alles üsna hiljuti profijalgpalli ning saab seetõttu mängijatest hästi aru. Saame temaga arutada ja näeme paljuskki asju ühtemoodi. Sedasi on hea koostööd teha.

Tal ei ole lihtne otsustada, keda ja millal mängu panna, aga eks minu mänguaeg sõltub siiski paljuski ka minust endast. Ma ei näe põhjust, miks ta peaks mind koosseisust välja jätma, kui olnud viimasel ajal suhteliselt heas vormis. Loomulikult pean end veel paremast küljest näitama.

● **Kuidas su tervis vastu peab – vigastusi ei ole, millegi üle kurta ei saa?**

Seda ei saaks just öelda. Ravin

Hea toit – suur ahvatlus

Üks asi, mida Joel ja tema elukaaslane Julia USA-s elades on väga väärtustama hakanud, on hea toit. „Meile meeldib käia väljas söömas, olen hakanud seda väga nautima,” räägib Joel. Üks nende lemmikkoh- ti on pilvelõhkujate 95-ndal korrusel asuv Signature Room. Ka intervjuu toimub seal. Lindpere kahetseb ainult, et intervjuu toimumise päeval on Chicagos udune ja vihmane ning ei näe imelist vaadet, kus kogu linn on justkui peo peal. See-eest on meil aga võimalus kohvi juua sõna otseses mõttes pilve sees.

„Söögi puudust siin riigis ei tule!” nendib Lindpere. „See on ikka meeletu, millised portsjonid siin ette kantakse. Kui ma ei mängiks jalgpalli ja kogu aeg niimoodi süüa saaks... Hakkamööistma, miks inimesed siin nii suured ja rasked on. Ma hoian ennast nendest tohututest toidukogustest eemale, aga eks ahvatlus on ikkagi kogu aeg suur – koogiletid on kogu aeg näo ees,” naerab ta.

Peale hea toidu armastavad Joel ja Julia kinos käia. Eelmisel nädalal alustasid nad ka hispaania keele õpinguid. „Mulle meeldib toimetada ja ringi vaadata. Ma ei ole selline inimene, kes sõna otseses mõttes väljas ei käi ja ölut ei joo ning ainult mõtleb trennile. Elu on elamiseks! Kui on võimalus elada suurlinnas, siis tuleb nautida kõike, mida elu sulle pakub,” lausub ta.

Joel Lindpere
jalgpallur

Ravin selga kogu aeg. Mänge pole seni vahele jäänud, kui vaja, saan süste.

bil, hoiab meeskonna ühtsena ja tugevdab sisekliimat. Mina olen igatahes õnnelik, et ma saan mängida – see on minu jaoks tähtis.

● **Mainisid juba, et Fire'i tänavune ettevalmistus polnud kõige õnnestunud. Mis veel selle põhjus on, et hooaeg pole väga lennukalt alanud?**

Väga palju on vigastusi olnud. Kaitseliini kõige kogenum mees, sakslane Arne Friedrich pole sel aastal veel ühtegi män-

Armastatud hobid

Lindpere elab koos elukaaslase Juliaga 46. korrusel ning naudib sealt hunnitut linnavaadet. Ümberringi pilvelõhkujad, mõnesaja meetri kaugusel silerdamas Michigan järve, mis Järv pakub Lindperele võimaluse suvel tegelda ka ühe oma armastatud hobiga – sarnaselt paljudele Norras elanud Eesti jalgpalluritega armastab ka tema kala püüda.

Järve ääres kollendavad kutsuvalt vastu liivarannad, mida Lindpere küll veel proovida ei ole saanud, sest Chicago kevad on nagu Eestiski jahedavõitu.

Suvi olevat aga kuum ja kurnis ja Lindpere ei jõua ära oodata, millal juba kõiki Chicago võlusi nautima pääseb. „Eile oli juba ilus ilm, tegin väikse grilli,” räägib ta. „Suvel pidi järve ääres kogu aeg elu keema, randades on vah-

vad baarid. Meil on nüüd ka jalgrattad – minul, Julial ja pojalt –, kui suvi tuleb, hakkame nendega sõitma.” Raske uskuda, et ühes suurlinnas, kus teedevõrgustik on nii meeletu, et võtab esmapilgul pea ringi käima, võiks olla ohutu jalgrattaga liigelda. Kuid ometi just nii see on, kinnitab Lindpere. Järve äärne promenaad kulgeb mitme miili ulatuses, seal on mõnus rattaga sõita.

Joel Lindpere vihmases Chicago tänaval. „Kui on võimalus elada suurlinnas, tuleb nautida kõike, mida elu sulle pakub,” usub jalgpallur, kes jaanuaris vahetas ühe suurlinna teise vastu.

Fotod: Aet Suväri

DOPINGUPATUSED

Londoni OM-il kettaheites hõbeda võitnud Darja Pištšalnikova sai teistkordse dopinguga vahelejäämise eest kümneaastase võistluskeelu. Dopingut tarvitamisega jäi vahele ka jalgpallur Deco. **Delfi**

BORUSSIA PÄÄSES REALI RÜNNAKUST

Jalgpalli Meistrite liigas jõudis esimesena finaali Dortmundi Borussia, kes kaotas küll võõrsil korduskohtumise Madridi Realile 0 : 2, kuid pääses üldkokkuvõttes 4 : 3 eduga finaali. Mängu dik-

teerinud Reali väravad löid alles 83. minutil Karim Benzema ja 88. minutil Sergio Ramos. Eile hilisõhtul selgitasid teise finalisti välja Müncheni Bayern ja FC Barcelona. **Delfi**

FUENTES LÄHEB VANGI

Skandaalne Hispaania spordiarst Eufemiano Fuentes, kes vahendas tippjalgratturitele dopinguaimeid, mõisteti sportlaste tervise ohtu seadmise eest üheks aastaks vangi. **Delfi**

KÄSIPALLI POOLFINAAL

Käsipalli Eesti meistriliiga poolfinaalis alistas Viljandi Kehra/Daisy 26 : 22 ja viigistas seeria 1 : 1. Põlva Serviti oli 39 : 29 üle Viimsi/Tööriistamarketist ja juhib seeriat 2 : 0. **EPL**

selga absoluutselt kogu aeg, käin nõelravis ja massaažis. Mingid seljalülid on kulu- nud ja kuna mu hoiak pole alati kõige sirgem, siis selg kipub väsima ja alaselga teki- vad krambid. Mul on olnud ka kolm songaoperatsiooni. Vanus tuleb peale, sellest ei saa hoiduda. Lihtsalt on vaja teha meeletult tööd.

Väga tihti olen sellest väsi- nud, aga teen ikka edasi selle nimel, et püsida terve ja edasi mängida. Mänge pole mul seni selja tõttu vahele jäänud, kui vaja, saan süste. Tuleb arvestada, et kui on probleeme, ei saa kogu aeg täie raua- ga anda. Siiski olen viimased kolm ja pool hooaega prakti- liselt vigastustest vaba olnud. Gunnar Männik (Eesti jalgpalli- likoondise arst – A. S.) ütles, et see on nagu ime.

● **Oled 31-aastane. Kui kaua tahad veel jätkata jalgpalli mängimisega?**

Olen endamisi mõelnud, et pärast seda hooaega võiks kuskil veel kahe aasta pikkuse lepingu teha. Siis lihtsalt vaim väsis välismaal olemisest ära. Meil ei ole ju võimalik võtta pikka puhkust, sest USA-s kestab suvel ka hooaeg. Ma ei näe, et sel suvel eriti vabu päevi üldse tulemas olekski, võib-olla neli-viis päeva tuleb ära. See ei ole lihtne.

● **Koduigatsus tuleb peale?**

Jah, vahepeal tuleb. Mida rohkem oled ära olnud, seda suuremaks see läheb, eriti siis, kui vahepeal ei lähe ka veel kõige paremini. Aga õnneks on mu karjääris nii palju positiivset olnud – enamikus klubides, kus olen mänginud, on

hästi läinud. See annab jõudu. Ma ei kujuta ette, kuidas need pallurid vastu peavad, kes kogu aeg muudkui varupingil peavad istuma. No mis ma seda pinki nühin, kui võiksin sel ajal hoopis kodus olla? Aga eks igal mängijal on omad vaated. Siiani on mul küll väga vedanud. Olen kaheksa-ühem- sa aastat välismaal olnud ning neist ehk seitse aastat ikkagi põhimees. Pöidlad pihku, et see jätkuks ka siin.

● **Ühel hetkel saab mängijakarjäär aga ikkagi paratamatult otsa. Oled sa mõelnud selle peale, mida siis te- gema hakkad?**

Mõtteid on palju ja mingil määral on isegi väikseid kavatusi. Kui on võimalik tööd jalgpallis jätkata, siis tahaksin seda teha rahvusvahelisel tasemel. Aga seda on raske ette näha, sest karjääri lõpetamine on väga emotsionaalne hetk. Kõik oleneb sellest, kuidas see karjäär lõppeb ja see karussell otsa saab. Kui sul on pere, kelle eest pead hoolt kandma, siis oleneb palju ka pakkumisest – isegi kui tahad midagi teha, on võib-olla mõistlikum vastu võtta mõni muu pakkumine. Ma ei mõtle praegu liiga pikalt ette. Küll aga on kindel see, et jalgpalli jään ikka mingil määral edasi mängima. ●

Täna Delfi Spordis: Korvpalli otseülekanne kell 18.45 - kas Tarvas hakkab veel Rockile vastu?

Lindpere meeskonna Chicago Fire'i kodustaadioni esist kaunistab mängumehe pildiga hiiglaslik plakat.

Enesekontrolli kaotanud Keith McLeodi (paremal) on haardesse võtnud võistkonnakaaslane Gert Dorbek, taamal lamab Martin Dorbek, keda ameeriklane hetk varem ründas. Foto: Ilmar Saabas

Kalev/Cramo ilusat võitu varjutab McLeodi inetu tegu

Korvpalli meistriliiga

esimene finalist on BC

Kalev/Cramo, kes alistas

TYCO Rapla 80 : 69.

Pärt Talimaa

part.talimaa@epl.ee

Poolfinaalseeria viimast kohtumist ja Kalevi võitu jäi aga meenutama neljanda veerandaja keskel toimunud inetu vahejuhtum, kui Kalev/Cramo tagamängija Keith McLeod enesevalitsuse kaotas ja Rapla kolleegi Martin Dorbekit löi. „Mina mängisin oma kaitset, kas NBA mees ei või siis Eesti poisile palli kaotada?” rääkis Dorbek. „Mina ei öelnud

[talle enne] midagi, ütlesin siis, kui olin paugu ära saanud. See ei olnudki nii hull, aga pigem ehmatas,” lisas ta.

McLeod tabas Dorbekit silma alla ja pärast inetut vahejuhtumit oli tal seletamist ka kohtunikega. Gert Dorbek pidi enesekontrolli kaotanud meeskonnakaaslase jõuga sündmustekeerisest eemale tirima. „See pidi üks päev juhtuma. Komissarid võivad mu sõnu kinnitada – olen neile kolm mängu rääkinud, et ühel päeval see pauk käib,” ütles Kalevi peatreener Alar Varrak.

Eilse võiduga tagas Kalev küll finaali pääsu, ent üheski kohtumises Raplat selgelt üle mängida ei suudetud. „Elu on

näidanud, et mida raskem on olnud poolfinaalis, seda parem finaalis,” sõnas Kalevi tagamängija Tanel Sokk. ●

TABELISEIS

Korvpalliliiga poolfinaal
BC Kalev/Cramo – TYCO Rapla 80 : 69

Kalev/Cramo: Gary Wilkinson 18, Bamba Fall 14 + 9 blokki
Rapla: Martin Paasoja 15, Martin Dorbek 14

Visketabavus: 1p-visked: 71,1% – 43,8%, 2p-visked: 48,7% – 36,5%, 3p-visked 29,4% – 34,8%. Lauapallid 38 – 39

Seeria võitis Kalev/Cramo 3 : 0

Viljandi jooksu kiireim eestlanna

Tervisesport. Tänavuse esimese suure rahvajooksu, ümber Viljandi järve jooksu võitis ja Eesti krossijooksu meistris tuli Ilja Nikolajev (Jooksu-partner) 36.49-ga.

Väga tubli jooksu tegi nais- te võitja Leila Luik (pildil), kes lõpetas üldjärjestuses 38. kohaga ja sai ajaks 42.51. Ümber Viljandi järve jooksu kõigi aegade paremustabelis annab see nais- te seas neljanda koha, kusjuures Luige aeg on absoluutselt parim Eesti naisjooksja saavutatud tulemus.

Mahukat pildigaleriid rahva- jookstust vaata Delfist. **EPL**

Foto: Tiit Blaht

Eesnimede tume tähendus

Inimese ilus eesnimi ja kurja vähirakuliini nimi võivad teadmatusest kattuda.

Katrin Sak
MTÜ Praeventio juhatuse esimees

Lapsele (aga ka loodavale firmale või uuele huvialaringile) sobiva nime valikul lähtume me alati väga erinevatest alustest. Kui ühele on olulisemad perekondlikud traditsioonid, siis teist paeluvad originaalsus ja uudsus. Nimekandjal endal on aga igal juhul huvitav teada, millise tähendusega talle antud nimi võib olla ning kes või mis maailmas veel sellist nime kannab.

Eesnimi vs. rakuliin

Elussüsteemides toimuvate protsesside uurimiseks katseklaasis ehk nn *in vitro* katsetes kasutatakse mudelitena sageli erinevaid rakuliine. Need on populatsioonid rakkudest, mis looduses normaalselt lõpmatult ei paljune, kuid teatud muutuste tõttu ületavad aga

rakkudele muidu iseloomuliku vananemisprotsessi ja jätkavad pidevat paljunemist. Sellised nn põlistatud rakuliinid on samaväärsed vähkkasvaja rakkudele. On ju teada, et pahaloomuliste kasvajat üks olulisemaid tunnuseid on rakkude kontrollimatu jagunemine. Paljud sellised uuringutes kasutatavad rakuliinid ongi algselt saadud erinevatest vähikudedest. Igale rakupopulatsioonile on labor, kus seda liini esmakordselt eraldati ja kirjeldati, ka nime andnud ning vastava nime alusel tunnevad ja kasutavad seda rakuliini hiljem kogu maailma uurijad.

Nii nagu sobiva lapsenime leidmisel, ei valitse ka rakuliinide nimetamisel ühtset süsteemi ning siin on lähtutud väga erinevatest aspektidest: instituti nime esitähedest; loomaliigist (või inimesest), kellelt vastavad rakud pärinevad; algkoest ja organist; aga isegi vähkkasvaja patsiendi nimest. Sellised tähekombinatsioonid võivad pakkuda küll mõningast teavet teadlastele, tavainimestele on need aga kauged

Lapsele nime valides tasuks teada, et kaunis kõla võib viidata hoopis kurja vähi rakuliinile.

Foto: Shutterstock

Väga laialt levinud mehenime Ben kannab ka üks inimese kopsuvähi rakuliin.

ja võõrad. Kokkulangevused inimeste nimede ja vähirakuliini nimede vahel on aga kõhedust tekitavad ning mõned sellised vähem või rohkem ebaarilikud seosed on allpool ka mainitud.

Ilus nimi või vähi rakuliin?

Hela-rakud olid teadusloos üldse esimene kultuuris kasvatatav inimese rakuliin. Need rakud eraldati 1951. aastal emakakaelavähki põdenud ja sellesse raskesse haigusesse surnud noorelt tumedanahalise naiselt nimega Henrietta Lacks. Rakuliin nimetati patsiendi ees- ja perekonnanime esitähedega järgi HeLa liiniks ning tänapäeval kasutatakse neid rakke teadusuuringutes üle kogu maailma. Teisalt kan-

navad seda naisenime mitmed õrnema soo esindajad.

Ben viitab kopsuvähile

Nime Ben kasutatakse eri riikides mitmesugustes versioonides alates Benedictist kuni Benjaminini ning näiteks Inglismaal on Ben väga laialt levinud mehenimi. Sellist nime kannab ka üks inimese kopsuvähi rakuliin. Ben-rakuliin on saadud vähirakkude eemaldamisel lamerakulist kopsukartsinoomi põdenud vanemalt meespatsiendilt.

Niisamuti on rakuliinide tähendusega ka Šoti tüdrukunimi Sima ja Aafrika poisinimi Daudi. Sima rakkudena tunneb teadlaskond neuroblastoomi kasvajat, mille rakud eemaldati 1991. aastal neuroblastoomi

mi diagnoosiga 20 kuu vanuselt poisilt. Daudi tähistab aga Burkitti lümfoomi rakuliini.

Need on vaid mõned näited inimese nimede ja vähirakuliini nimede juhuslikust kokkulangevusest. Vaevalt et keegi oma lapsele taotluslikult sellise tagapõhjaga eesnime paneks ja võimalikku kokkulangevust kontrollidagi oskaks või märkaks. Igal juhul tasub aga mõelda, enne kui asuda järeltulijatel eksperimenteerima selliste nimedega, nagu näiteks Lovo (soolevähi rakuliin), Siha (emakakaelavähi rakuliin), Boku (emakakaelavähi rakuliin), Goto (neuroblastoomi rakuliin), Fadu (neeluvähi rakuliin), Loucy (lümfoidse leukeemia rakuliin) või Mewo (melanoomi rakuliin). ●

Maikuus fotokroomsed ja polariseeritud prilliläätsed 25% soodsamalt

Pakkumine kehtib koos prilliraami ostuga.

Eagle Visioni sertifikaat -50%!

TALLINN

Pärnu mnt 10
telefon 627 0110
E-mail: pamumnt@eagle-vision.ee

Endla 12
telefon 662 1150
E-mail: endla@eagle-vision.ee

Paldiski mnt 102 (Rocca al Mare kaubanduskuse 1. korusel)
telefon 665 9105
E-mail: rocca@eagle-vision.ee

RAKVERE

Põhjakeskus, Tõrremäe
telefon 326 0500
E-mail: rakvere@eagle-vision.ee

TARTU

Tasku keskus, Turu 2
telefon: 733 3938
E-mail: tartu@eagle-vision.ee

Lõunakeskus, Ringtee 75
telefon: 731 5638
E-mail: lounakeskus@eagle-vision.ee

PÄRNU

Rüütli 39
telefon 445 1900
E-mail: pamu@eagle-vision.ee

Kaubamajakas, Papiniidu 8/10
telefon 445 5979
E-mail: kaubamajakas@eagle-vision.ee

EAGLE VISION
Elu on vaatamist väärt
www.eagle-vision.ee

Küüned suveks korda!

Kui märkate, et küüned hakkavad

võtma valget või pruuni tooni,

moonduma,

maha kooruma,

või pakitsema

siis on tõenäoliselt tegu küüneseenega.

Nailner Repair – seeninfektsiooni vastane küünepliiats. Tõhus ja lihtne võitlus küünte seeninfektsiooniga otse haiguskoldes.

✓ Nähtavad tulemused mõne nädalaga.

Elutööauhind dr Everausile

Euroopa vere ja lüüdi siirdamise ühendus (EBMT) määras TÜ kliinikumi hematoloogia-onkoloogia kliiniku juhatajale prof Hele Everausile silmapaistvate saavutuste eest lüüdi siirdamises EBMT elutööauhinna. EBMT presidendi José Alejandro Madrigali sõnul tõstis juhatus esile prof Everausi saavutusi lüüdi siirdamises ja meditsiini valdkonna arendamises nii Eestis kui ka välismaal.

Samuti hinnati kõrgelt tema panust patsientide ravimisel ja noorte arstide koolitamisel. Everausi sõnul määrib Eestis lüüdi transplantatsiooni algust aasta 1993, mil ta tegi koos professor Tapani Ruutuga esimese protseduuri.

2012. aasta lõpuks oli Eestis tehtud üle 330 transplantatsiooni ja need on kõik ka EBMT-s registreeritud. „Rahvusvahelise koostööta on tänane meditsiin mõeldamatu,“ ütleb Hele Everaus. ● EPL

Uusi ravimeid uuritakse enne müüki lubamist mitmeid aastaid

Uute ravimitega saab invaliidistumist ära hoida, rääkimata elukvaliteedi säilitamisest.

Kristiina Viiron
kristiina.viiron@epl.ee

Uue ravimi väljatöötamine on väga ajamahukas – uue toimeaine sünteesimisest ravimi turule tulekuni kulub keskmiselt 12–13 aastat. Lisaks on see väga kulukas, sest enne, kui ravim registreeritakse, tuleb läbida arvukalt uuringuid.

Eesti ravimitootjate liidu tegevjuhi Riho Tapferi sõnul ei saa enamik laborites sünteesitavatest ainetest kunagi ravimiks – vaid üks-kaks ainet 10 000-st läbib edukalt kõik nõutavad uuringuetapid ja temaga hakatakse ravima.

Aga enne seda, kui ravim registreeritakse, kulub aastaid uurimistöodele. Tapferi sõnul võetakse esmalt ainele, mis võiks ravimiks saada, patent.

Seejärel uuritakse ravimikandidaati väga mitmekülgsest. Juba ammu ei uurita üksnes ravimi toimet haigusele, vaid igakülgsest tuleb selgeks saada ka ravimi võimalik mõju kogu organismile – kas ravim pole toksiline või kas tema pikaajaline tarvitamine ei või toksiliselt mõjuda. „Näiteks diabeediravimi mõju veresuhkru alandamisele võib saada teada 24 nädalaga, ent tarvis on välja uurida ka ravimi pikaajaline mõju,” selgitab ravimifirma Sanofi Eesti juhataja Piret Sell.

See on väga aja- ja ressursimahukas. Ka uuringutele esitatavad nõuded on üha karmimad. See on ka põhjus, miks uued ravimid tulevad turule üha kallima hinnaga. „Uurimistöö on läinud pikemaks ja keerukamaks,” täpsustab Sell.

Lühidalt kirjeldatuna näeb uue ravimi sünnilugu välja järgmine. Laboris skriinitakse erinevaid keemilisi ained või luuakse uusi, et leida potentsiaalseid uusi toimeaineid. Selleks kulub 2–4 aastat. Siis tehakse labori- ja loomkatsetega kindlaks, kuidas ained, millel on potentsia-

li ravimiks saada, organismis käituvad. Ja milline võiks olla võimalik annus. Selle perioodi pikkus on 1–2 aastat. Järgneb eri faasidest koosnev kliiniliste uuringute periood, mille jooksul täpsustatakse annust, manustamisskeemi, ohutust ja efektiivsust võrreldes platseebo või olemasoleva raviga. Püütakse tabada kõiki kõrvaltoimeid. Selli sõnul katsetatakse ravimikandidaati I faasis tervete

inimeste peal, saamaks teada, kuidas aine organismis käitub. II faasis katsetakse ainet haigete peal: mõõdetakse ravimi toimeainet, määratakse raviks vajalik kogus.

Kui ravim osutub ohutuks, järgnevad III faasi uuringud, kuhu kaasatakse arvukalt patsiente, et saada aru ravimi toimest, ohutusest ja mõjust paljudele. Ravimiuuringutes osalemine on alati vabatahtlik ja ühelegi patsiendile ei anta katsetamises olevaid ravimeid

Eestis on võrreldes teiste riikidega uusi ravimeid kasutusel märgatavalt vähem.

nende teadmata. Eestis tehakse III faasi uuringuid üsna palju ja ajalehest tuttavad teadete tähendavadki, et otsitakse osalejaid just nimelt III faasi uuringutele. Kliiniliste uuringute periood kestab 6–8 aastat. Kõik andmed edastatakse EMA-le (European Medicines Agency) või FDA-le (Food and Drug Administration) kinnitamiseks ja müügiloo väljastamiseks. Selleks kulub 1–2 aastat. Ohutusseire ja kliinilised uuringud jätkuvad ka pärast ravimi turustamist.

Eestis vähe ja võtab aega Kui müügiluba käes, võib asuda ravimit tootma-müüma. Tapferi sõnul muutuvad uued ravimid osas riikides kiiresti kättesaadavaks – ravim saab kiiresti riigipoolse toetuse ehk soodushinna patsiendi jaoks. Osas riikides võtab uute ravimite turuletulek aga pikalt aega. Paraku kuulub nende riikide hulka ka Eesti, olles Euroopas selle näitajaga viimaste seas. Ka on Eestis võrreldes teiste riikidega uusi ravimeid kasutusel märgatavalt vähem. Kui Taanis, Inglismaal ja Austrias tuli

2011 turule näiteks 51 uut ravimit ja nendele soodustuse saamine võttis aega natuke üle 100 päeva, siis Eestis jõudis samal aastal 15 uut ravimit patsiendidele ja see võttis aega ligi 800 päeva. Suur osa uusi ravimeid jääbki Eestis kättesaamatuks.

Uue ravimi hind algab kolmest eurost päeva kohta ja ise oma ravikulutusi katab käib enamikule Eesti elanikele üle jõu. Ometi ei pruugi vahel olla teist võimalust. Sell toob näiteks südamekordade virvenduse ravimi Multaq, mida pole Eestis kahe aasta jooksul soodusravimi nimekirja võetud. 40 inimest kasutab aga seda ravimit ja on sunnitud seda täishinnaga ostma, selleks kulub u 90 eurot kuus.

„Tänapäevased ravimid on kõige kiirem ja väga kulutõhus vahend tervise parandamiseks või töövõime kaotuse ärahoidmiseks,” kinnitab Sell, tuues näiteks bioloogilise ravi kasutuselevõtu reumatoloogias. Uute ravimitega saab invaliidistumist ära hoida, rääkimata elukvaliteedi säilitamisest.

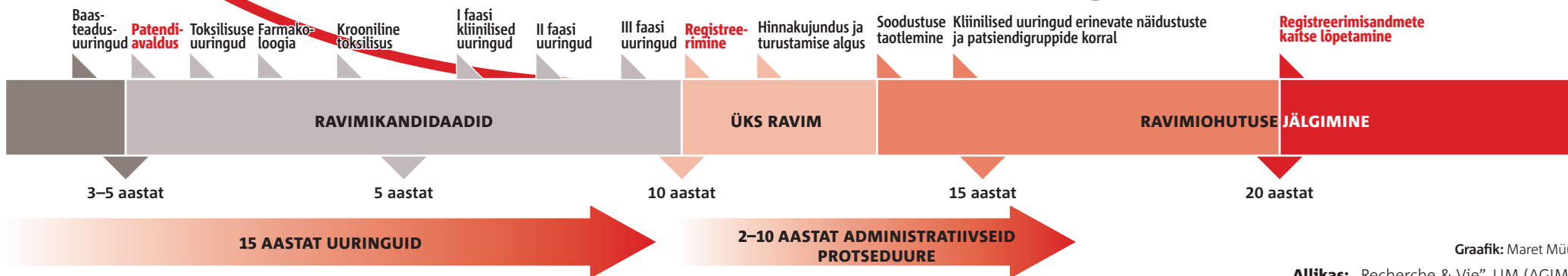
Tapferi sõnul liigub ravimitööstuse areng laialt toimelt individuaalsele. „Üks aine sobib väikesele sihtgrupile, kel on just see kindel haigus,” selgitab ta. See tähendab, et inime, kellel enne ravim ei toimunud, saab nüüd oma haigust ravida.

„Uuringud näitavad, et 40–59% eluea tõusust on tingitud meditsiini innovatsioonist. Mida rutem ravimiinnovatsioon patsiendidele jõuab, seda suurem on efekt. Riikides, kes kulutavad ravimitele rohkem, on ka eeldatav eluiga kõrgem. See pole ainus tegur, aga üldiselt on eluiga ravimitele tehtavate kulutustega korelatsioon,” räägib Tapfer.

Eestis müüdavatest ravimistest on suurem osa ehk 90% vanemad kui 15 aastat. See on ka aeg, mil ravimil saab täis patendiaeg ja turule tulevad geneerilised ravimid. Need on originaalset odavamad, sest nende tootjail pole tarvis tagasi teenida uuringutele tehtud kulutusi.

„Paljude patsientide jaoks võib aga siis olla juba liiga hilja,” tõdeb Sell. ●

Originaalravimi elutsükkel

Geneeriline või originaalravim?

Nii geneerilised kui ka originaalravimid on toimelt tõhusad, kvaliteetsed ja ohutud.

Signe Kalberg
signe.kalberg@epl.ee

Geneeriline ravim võib erineda originaalravimist abiainetelt ja välimuselt, kuid mitte toime tõhususest, kvaliteedilt ja ohutusest.

Ravimiameti ravimiohutuse osakonna juhataja Ott Laiuse sõnul nimetatakse originaalravimiks sellist ravimit, mis sisaldab täiesti uut toimeainet ja mida pole ükski ravim varem sisaldanud. Kui selline ravim

turule tuleb, rakendub läbiviidud uuringutele andmete kaitse periood – kindla aja jooksul ei saa ükski teine ravimifirma viidata tehtud uuringutele ja tuua turule sama toimeainet sisaldavat ravimit.

Kui täiendava kaitse aeg on originaalil lõppenud, võivad ka teised firmad hakata tootma ravimeid, mis sisaldavad sama toimeainet kui algne originaalpreparaat. „Et originaalravimi tootja on toimeaine efektiivsuse ja ohutuse tõestanud, ei pea teised ravimifirmad enam seda tegema. Enamasti tuleb tõestada, et geneerilise ravimi toimeaine jõuab vereringesse samasuguses kontsentratsioonis ja sama aja jooksul nagu origi-

naalil,” selgitab Laius. Peale toimeaine sisaldavad ravimid abiaineid ja kuigi geneeriline ravim tehakse originaaliga enamasti võimalikult sarnane, võivad abiained siiski erineda. Sellele tuginedes ongi eri osapooled üritanud väita, et ravimid ei toimi päris samamoodi.

Kõrvaltoimeid esineb ikka

„Massi suurendamiseks, toimeaine vabanemise muutmiseks, värvi või maitse parandamiseks lisatud abiained on aga juba definitsiooni järgi inertsed ained, mis organismis mõju ei avalda,” selgitab Laius. Et eeldus geneeriliste ravimite turule lubamisel jääb ikkagi paika, see tähendab, et toi-

Foto: Shutterstock

maine peab jõudma organismi samasuguses hulgas nagu originaali puhul, siis ei mängi abiaintete erinevus toimivuse koha pealt tegelikult rolli ja geneeriline ravim toimib ikkagi samamoodi nagu originaal.

Ravimite kõrvaltoimeid põhjustab toimeaine ja neid pole täielikult võimalik vältida. Abiained üldjuhul kõrvaltoimelt ei anna. Palju on räägitud sellest, et osa ravimeid sisaldavad laktoosi ja laktoositaluma-

tuse korral võib see põhjustada kõrvaltoimeid. See pole sugugi nii, et laktoosi sisaldavad ainult geneerilised ravimid ja originaalid mitte. „Kui inimesel on teadaolev tugev laktoositalumatuse või ülitundlikkus mõne muu aine suhtes, tuleb ravimit valides sellest kindlasti rääkida,” soovib Laius. Eesti haigekassa kulud ravimite kompenseerimisele ulatusid eelmisel aastal 150 mln euroni. See on ca 20% ravikindlus-

tuse kogukuludest. „Kui meil geneerilisi ravimeid poleks, puuduks ravimite osas ka hinnakonkurents ja me oleksime sunnitud ravimite eest mitu korda enam tasuma,” ütleb haigekassa ravimiosakonna juhataja Erki Laidmäe. Et ravikindlustuse eelarvel on kindlad piirid, jääksid ilmselt praktikas sellisel juhul paljud haigused lihtsalt tänapäevase ravita. „Geneeriliste ravimite abil säästetud raha saab kasutada uute ja kallite ravimite kompenseerimiseks,” lisab ta.

Laidmäe sõnul võib originaal- ja koopia ravimi hinna-vahe olla väga erinev. See sõltub neid tootvate firmade hinnakujundusest. On näiteid, kus originaali hind on mitmeid kordi kallim koopia ravimi hinnast, kuid võib ka juhtuda, et originaalravim on mõnest geneerilisest ravimist odavam. „Seega pole nii oluline see, kas ravim on originaal või koopia – sama kvaliteedi juures pole mõistlik ülemäära kulutada.” ●

Eetikakoodeksi sisu seab patsiendi vajadused esiplaanile ja arst peaks käituma sellest lähtuvalt.

Foto: Shutterstock

Ravimitootjatel on tugev naabrivalve

RTL-i eetikakoodeks kehtestab väga selged piirid meditsiinitöötajate suhtlemisele.

Kaire Talviste
kaire.talviste@epl.ee

„Vajame eetikakoodeksit põhjusel, et nii tundlikul alal, nagu seda on tervis ja ravimid, on usaldus eriti oluline. Meie koodeks põhineb suuresti Euroopa farmaatsiatööstuste assotsiatsiooni eetikakoodeksil. On ehk tükati isegi rangem,“ ütleb ravimitootjate liidu (RTL) eetikakomitee liige Toomas Pruunsild. Eetikakoodeks on ravimitootjate liidu eneseregulatsioonivahend ehk firma vahel on sõlmitud kokku-

lepe, kuidas turul tegutseda, mis on õige ja mis mitte. Sarnased koodeksid on ka teiste riikide farmaatsiatööstustes.

Koodeks iseenesest kehtib juba ammu ajast, ent aastatega on seda üha täpsustatud ja uute klauslitega täiendatud. Koodeks puudutab mitmeid valdkondi (firmade omavahelised suhted, töötajate väljaõpe jne), ent tavaühiskonnaliikme seisukohast on olulised need punktid, mis kirjeldavad ja defineerivad olukordi meditsiinitöötajate ja ravimite väljakirjutamise õigust omavate inimestega.

Esiplaanil patsiendid

„Oluline on see, et ravimitööstuse esindaja ei mõjutaks arste ja teisi tervishoiutöötajaid lubamatul viisil,“ lisab Pruunsild.

Koodeks selgitab ka, mis kvalifitseerub hüvena, kuidas korraldada koolitusi ja üritusi ning mil moel pakkuda meelelahutust. „Sisu on see, et patsiendi vajadused on esiplaanil ja et arst käitub sellest lähtuvalt ega oleks valel viisil mõjutatud.“

Onkoloog, arstide liidu juhatuse ja ravimitootjate liidu eetikakomisjoni liige Indrek Oro hindab eetikakoodeksit isegi ravimiseadusest karmimaks. „Kui 20 aasta eest tekkisid siinsele turule ravimifirmad ja müügistrateegia oli aktiivne ning kohati isegi

rendi eksimus, on liidu soovitus omavahel asju arutada ja eksimusest märku anda. Seejärel sageli tegevus lõpetatakse. Kui mitte, siis esitatakse kaebus eetikakomiteele, kes võtab juhtunu asjas seisukoha ja kohaldab vajadusel sanktsioone.

„Üldiselt koodeksit aktsepteeritakse, ent mõned erandid on aastate jooksul olnud. Seda peamiselt seoses arstide ülemäärase võõrustamisega,“ ütleb Pruunsild. Koodeksi järgi saab kehtestada ka rahalisi sanktsioone, ent enam mõju on teadmisel, et rikkumiseist võidakse teavitada rahvusvahelise korporatsiooni peakontorit.

„Kõrvalseisjana võin öelda, et ravimitootjail on n-ö tugev naabrivalve. Kui keegi sikkuteeb, siis tähelepanuta see ei jää,“ kinnitab Oro. Ta leiab, et firmade vabatahtlik kuulumine ravimitootjate liitu on märk tsiviliseeritusest.

Firmade vabatahtlik kuulumine ravimitootjate liitu on märk tsiviliseeritusest.

agressiivne, siis nüüd on pigem vastupidi,“ tõdeb ligi 30 aastat arstina töötanud Oro. „Nüüd on müügiinimesi koondatud, et panustada rohkem sisulisele ja pädevamale dialoogile.“ Varasemast tihti korruptsioonihõnguliseks tunnistatud arstide sõidutamisest ja konverentsidele sõidutamistest on mõnigi firma loobunud. Nii on ka mitmed rahvusvahelised konverentsid jäänud sponsoriteta ja nendel osalemine üha kallimaks muutunud.

Valvavad üksteist

Eetikakoodeksi on Eestis allkirjastanud 22 firmat, kelle käes on üle 80% Eesti ravimiturust. Üksteise tegevusi jälgitakse tähelepanelikult. Juhul kui avastatakse konkurentsivõimet

nitab Oro. Ta leiab, et firmade vabatahtlik kuulumine ravimitootjate liitu on märk tsiviliseeritusest ja et asjad on arenenud õiges suunas.

20%-le firmadele, kes pole RTL-iga liitunud, ei laiene ka eetikakoodeks. „Need firmad võivad ühtaegu müüa nii ravimeid kui ka toidulisandeid ja kuidas nad seda teevad, ei pruugi sugugi olla kooskõlas ravimitootjate koodeksi mõttega. Selliste firmade tegevus võib varju heita kõigile ravimifirmadele, sealhulgas ka RTL-i liikmetele,“ arvab Pruunsild. Just toidulisanditega tekib rohkem segadust, sest eksitavast kampaaniast või reklaamist tulenevalt võidakse neid pidada raviva toimega vahenditeks. ●

Eetikakomitee on valvur ja karm kohtunik

Intervjuu

Vilve Torn
toimetaja

Eesti arstid ja ravimitootjad teavad oma piire hästi, ütleb RTL-i eetikakomitee väline liige Janek Mäggi.

●●Miks on vaja eetikakomiteed?

Eetikakomitee võiks tegutseda igas tegevussfääris, kuid eriti neis, mis puudutavad meie elu ja tervist. Ravimitootjate endi järelevalve on tõhus, sest valdkonna konkurents on tihe ja midagi ei jää märkamata. Enesekontroll hoiab selle haru puhtama ja eetiliseamana, sest kõik tootjad on ühiselt heast mainest huvitatud.

●●Mis laadi kaebused enim eetikakomisjoni ette jõuavad?

Mul on suuri üldistusi praegu veel raske teha, sest olen komitee liige olnud üsna lühikest aega. Esmamulje on see, et suurim probleem peitub liiga agressiivses ja piire ületavas turundustegevuses, sh konkurentide või nende toodete teadlikus ja tahtlikus halvutamises.

Me ei saa alati öelda, et iga kaebus oleks alati esitatud puhastel motiividel (ka kaebamine on levinud „turundusmeede“), kuid enamik on. Agressiivne turundustegevus pole omane muidugi ainult ravimivaldkonnale, vaid kõigile ettevõtlusharudele, kus on eesmärgiks oma kaupa rohkem müüa, olgu autosid, telliseid või piima. Ent ravimite puhul on ebaetilisest müügitegevusest puhul ohus sageli ka elud. Tegevused, mis muudavad valdkondades võib liigitada aktiivse reklaami alla, on ravimite puhul ebaaus ja/või ebaetiline konkurentide ja tegevus.

●●Kui tihti tuleb menetleda kaebusi, mil ravimitootjad on teinud üliagressiivset müüki või püüdnud arste ära osta? Või eksisid arstid?

Eesti arstid ja ravimitootjad teavad oma piire hästi. Ma ei saa öelda, et asjad oleks väga paigast ära – pigem vastupidi. Kuigi kõigil koosolekutel on olnud midagi olulist arutada. Samas pole kõik kaebused põhjendatud. Paljud ravimitootjate vastu suunatud avalikud rünnakud tulevad valdkonna eripära mittemundmisest. Me tahame kõik parimaid ravimeid ja selle nimel ravimifirmad iga päev töötavadki. Me tahame neid tasuta, aga see pole võimalik. Keegi peab kinni maksma aastatepikkused uuringud ja töö, mis ühe või teise ravimi avastamiseks on viinud. Riik ei oleks minu hinnangul kui-

Janek Mäggi: eetikakomitee valvab ja kutsub korrale.

Foto: Tiit Blaas

gi tõhus ravimilooja. Ravimitööstus peabki olema kasumile orienteeritud ettevõtlussektor – seda paremaid ravimeid me tulevikus kasutada saame.

●●Kuidas on meie ravimitööstuste eetika ajaga muutunud?

Vaatame seda üldiselt. Et kogu ühiskond on muutunud üha eetilisemaks, on kindlasti muutunud ka ravimitööstus. Ka nõuded eneseregulatsioonile on läinud järjest karmimaks ja eestvedaja rollis on olnud Euroopa ravimitootjaid ühen-

Eetikakomitee on valvur ja kohtunik, kelle vilet võetakse väga tõsiselt.

dav assotsiatsioon EFPIA. Samas juhtuvad suuremad õnnetused just siis, kui järelevalve on n-ö uinunud. Eelkõige tuleb säilitada valvsus. Mida tihedam konkurent, seda parem – rohkem kaebusi, vähem probleeme.

Naabrivalve on palju tõhusam kui näiteks avalik surve. Sest naaber teab alati rohkem kui see, kes elab hoopis teises linnas ja arvab, et küllap neil seal kuskil on asjad paigast ära.

●●Meie suurimad ravimitootjad on eetikakoodeksist ja -komiteest ikka teadlikud?

Et ravimitootjate liit ühendab ligi 80% Eesti ravimiturust, siis võib nii öelda küll. Kõik liidu liikmed tunnustavad eetikakomitee otsuseid ja püüavad oma tegevuses koodeksist lähtuda. Tegelikult on meil ju ravimeid väga vaja – mida tõhusamaid, seda parem. Ainus küsimus on, et saaksime parimat ravi mõistliku hinnaga ja meile ei määritaks pähe kaupa, millest kasu pole. Eriti veel, kui kasulik ravim on olemas. ●

Ravimiteavitus toetab

Ravimitootjate Liit

Ravimitootjate Liit on mittetulundusühing, mis esindab Eestis tegutsesid uurimistöö põhinevaid originaalravimite tootjaid ja geneerilisi ravimeid tootvaid ravimifirmasid, kelle toodang on mõeldud müügiks retsepti alusel või professionaalsete tervishoiutöötajate kontrolli all ning kes lähtuvad oma töös eetilistest printsiipidest. Praegu kuulub Ravimitootjate Liitu 23 liiget.

Üheksa originaalravimeid tootvat firmat asutasid 19. septembril 1996. aastal Rahvusvahelise Ravimitootjate Liidu Eestis (RRLE). Ravimitootjate Liidu üldkoosolekul 14. mail 2007 aastal ühinesid Rahvusvaheline Ravimitootjate Liit Eestis (RRLE) ja Eesti Geneeriliste Ravimite Liit (EGRAL) ühtseks Ravimitootjate Liiduks. Juba eelnevalt oli kahel liidul ühine heade turundustavade koodeks ning ka selle täitmise üle järelevalvet pidav Ravimitootjate Eetikakomitee.

Ravimitootjate Liit on EFPIA (European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations) liige. EFPIA liikmeteks on 33 rahvuslikku ravimitootjate liitu ja 39 ravimifirmat.

kuulutused.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutused.ee, e-postiga anni.koppel@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

ROBERT DOWNEY JR. GWYNETH PALTROW DON CHEADLE
GUY PEARCE JA BEN KINGSLEY

RAUDMEES 3

MS12

3D-s

12.00 14.10 15.15 16.25 17.20 18.25
19.30 20.30 21.35
A. Le Coq sviit: 15.00 (P) 16.00 (L) 18.00 (v.a. L) 21.00 (v.a. L)

From creators of "Baraka" and "Chronos"

SAMSARA

Shot entirely on 70mm film

25 countries
5 years

L

One unforgettable journey

12.05 (v.a. L, T) 13.30 (ainult L, T)
16.35 (v.a. L, T) 19.00

SAMMY 2

3D EST

11.45 14.05 (v.a. L, P, T) 17.05 (L, T) 17.15 (ainult P)

NEW YORGI VARJUS

Blue Valentine reissbööri 100
Kinodes alates 26. aprillist

UKS OTSUS MUUDAS SINU SAATUST

K12

13.35 18.30 21.25

MET OPERA LIVE: JULIUS CAESAR

27. aprill 19.00 ja 28. aprill 12.00

21 TÄIS! K14
15.10 (v.a. L, P, T) 19.35 (v.a. N)
NB! Goblini tõlkega 15.10 (L, T)
21.55 (v.a. L, T)

ELAVAD PILDID MS12
16.50 (v.a. P, E, K)

G.I. JOE: KÄTTEMAKS 3D MS12
19.15 (v.a. L, T, N)

HIIGLASETAPJA JACK 3D MS12
14.15 (v.a. P, T)

HÄDAABIKÕNE K14
11.50 (ainult E, K) 15.10 (P)
17.25 (v.a. L, P, T)

IDENTITEEDIVARAS K14
16.30

KEHA 13.40 (v.a. R, P, T) MS12

ÕUDNE FILM 5

14.00 17.15 (v.a. L, P, T)
17.25 (ainult L, P, T)
19.40 21.45

KAAPERDAMINE K12
11.50 (R, P, N) 12.15 (L) 21.20 (P, T)

KRUUDID PERE
3D EST 14.45 (v.a. L, P, T) 16.55 (P, K)
2D EST 11.40 14.35 (L, T)
3D RUS 11.25 (L, T) 12.15 (v.a. L, P, T)
13.55 (ainult L, P, T)

KURJAD HINGED K16
22.25

KÕRVALMÕJUD K12
13.50 (R, P, T)

LUDWIG II MS12
16.50 (P, E, K)

OLÜMPOS ON LANGENUD K12
12.30 21.20 (v.a. P, T)

PÕGENEMINE PLANEEDILT MAA PERE
3D EST 11.55 17.05 (R, N)
2D EST 13.30 (ainult L, T)
3D RUS 17.05 (E)
2D RUS 11.35

Coca-Cola PLAZA

www.forumcinemas.ee
mobile.forumcinemas.ee

INFO TELEFONILT 1182

SUUR JA KÕIKVÕIMAS OZ MS6
2D 14.15 (P, T)

TRANS K14
16.05 19.20 21.40

UNUSTUS MS12
14.05 (v.a. L, T) 15.40 (L, T)
18.45 21.30

VARJATUD KÄTTEMAKS K14
21.50 (v.a. L)

VIRU. VABADUSE SAATKOND L
12.10

EELLINASTUSED!

AARETEGA ON OK MS12
ainult 2. mai 19.15

MANIAKK K14
ainult 2. mai 19.35

*A. Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A. Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väärikad kinohommikud

Argo
Seansi juhatab sisse Aarne Rannamäe.

Iga 5. seanss **TASUTA!**

11:00

TEMA IDEED MUUTSID MAAILMA

HANNAH ARENDT

15:00 19:10

SAMSARA

15:15 19:30

KINO SÕPRUS:

KINO SÕPRUS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1955

ROHKEM KUI MESI

16:30

30.04

Rohkem kui mesi	10:30 17:15	Hannah Arendt	15:00 19:10
Väärikad kinohommikud: Argo	11:00	Samsara	15:15 19:30
Ludwig II	12:20 21:25	Thérèse Desqueyroux	17:20
Viru. Vabaduse saatkond	13:45	Renoir	21:35

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

30.04

Rohkem kui mesi	16:30
Hannah Arendt	18:30
Samsara	21:00

Vaata kino Sõprus nädalakava **www.kinosoprus.ee**

TALLINNA LINNATEATER

Eesti filmi laulud
2., 3. mail 19.00
Kärdla Kultuurikeskuses

Pál-tänavä poisid
juunis-juulis 20.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

KAIVO KOPLI

Õnne sünnipäevaks!
Eesti Päevaleht

EESTI EKSPRESS 2. mai 2013

Pere väidab, et pankur varastas nende päranduse

Kohtus eutanaasiat taotlenud mees tahab ikkagi elada

EKSPERIMENT: 1400 aasta eest tapetud kuninga hauda otsimas

MAALEHE kartuliraamat

Luule Tartlan
128 lk

Raamat püüab anda nõu ja näpunäiteid, kuidas tulemuslikult kartulit kasvatada ja tarbijate soovidele vastu tulla. Jagatakse juhiseid neile kasvatajaile, kelle jaoks on sobiva sordi ja edukate kasvatusvõtete leidmine keeruline.

Maalehe Raamat

Tellimiseks helista telefonil 680 4443 või külasta meie kodulehte www.healugu.ee

kuulutused.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutused.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

The
BRITISH-
ESTONIAN
CHAMBER
COMMERCE

BRITI-EESTI KAUBANDUSKODA OOTAB HEATEGEVUSPROJEKTIDE TAOTLUSI

Briti-Eesti Kaubanduskoda on alates 2004. aastast pannud õla alla erinevatele Eesti heategevusprojektidele.

Otsime uut heategevusprojekti, mida toetada 2013. aastal.

Ootame taotlusi kindlale sihtrühmale suunatud heategevusprojekti(de)le.

Palume taotluses välja tuua:

- projekti eesmärgi
- tegevused eesmärgi saavutamiseks
- kalkulatsiooni toetussumma kasutamiseks
- kontaktandmed

Palume taotluse koostada inglise keeles.

Taotluste esitamise tähtaeg on **5. mai 2013**. Palun saatke taotlused e-posti aadressile **becc@becc.ee**

Lisainformatsioon: +372 626 4361

●●● **Eesti Päevaleht**

MAAKODU

MAINUMBRIS:

INFO JA TELLIMINE: tel 680 4444
või www.tellimine.ee

EESTI ESIMENE AIA-, SUVILA-
JA MAJAOMANIKE AJAKIRI

ÕIED KUI KIRIKUKELLAD VÕI TEETASSID

Mehhiko vanikkuljus on hoopis vastu-
pidavam ronitaim, kui tema troopiline
päritolu loota lubaks. Esimesed õied il-
muvad tavaliselt juulis, õitsemine kestab
kuni külmadeni.

LAULEV AED

Linnud koduaias pole ainult kasulikud –
nad pakuvad ka rohkelt äratundmis- ja
jälgimisrõõmu. Kui ärkate ühel kevad-
päeval veidi enne päikesetõusu, seisate
aias ja kuulatate, siis märkate hulgaliselt
lauluhimulisi üürlisi, kes varasel tunnil
vilvalt tegutsevad.

ISEMOODI PISIKÖÖGI- VILJANDUS

Kastidesse ja tünnidesse saab rajada vahva
aiamaa, kus kasvatada köögivilju suve-
suppide ja värskete salatite jaoks. Pidevalt
tekkinud tühikutesse kiiresti idanevaid
seemneid juurde küldes jagub rohelist
sügiseni. Ja saak valmib seal kiiremini!

MAAKODU

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta
laega saalis, Harju 1, Tallinn

8. mail kell 18.00

**CABARET
INTERRUPTUSE
MAIPROOV**

Luule rohkem ja vähem dramaatilisi
võimalusi proovivad Kaarel Kressa,
Kristel Mägedi, Kaur Riismaa, Jürgen
Rooste, Kalev Vapper.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2.-, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Kultuurkapital

**AEG
KAUBELDA!**

Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke
läbi rääkima metsas
planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietõigust.
Pakkuda võib lageraidest
harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava
lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuid
müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasöbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Vabariigi Presidendi Kantslei

mälestab leinas
Valgetähe teenetemärgi
kavaleri

**AUGUST
KÕRBET**

ja avaldab südamlikku
kaastunnet lahkunu
omastele

Südamlik kaastunne
Kristinile ja tema perele
kalli isa

**TOIVO
TERASE**

kaotuse puhul

Kollegid
Saue Vallavalitsusest

Siiras ja südamlik kaastunne
Virve Vändrikule
isa

**AKSEL
PEDIUS**

surma puhul

AS FEB kollektiiv

Südamlik kaastunne
Õnne Mägile

EMA

kaotuse puhul

Kollegid
Telko Estonia OÜst

Remont

Teen korterite, majade remonti ja
muid ehitustöid. Tel 501 6542.

Müük

Müügil kontorilauad. Hind alates
35 eur sisaldab KM-i. Kasutatud büroo-
ja profimööbel. Tähetorni 21-i Tallinn
E-R 10-17 Apuneks OÜ

Müüa OÜ, rahvusvahelise transpor-
di litsents, KM kohuslane, asutatud
97.a. Kohustused puuduvad.
info: revalbridge@gmail.com, 506 7151

Laen

Laen

LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083
www.aolaenu.ee Tutvuge tingimuste-
ga, konsulteerige asjatundjatega.

Teenus

KAARDID ENNUSTAVAD Tel 900 1727
24h, 1,09€/min www.ennustus.ee

Õmblusmasinate remont.
Tel 551 6633, 656 6063. Rosmann.

Teated

AS Sillamäe Veevärk teatab:
Alates 01.08.2013 hakkab kehtima
järgmine võrguteenuse hind (ilma
käibemaksuta) - 0,09188 eur/m³.
See hind on kooskõlastatud Konku-
rentsiametiga 30.04.2013 otsusega
nr 7.1-7/13-011.

**Nüüd kuulutuste
tellimine veelgi
lihtsam!**

Telli kuulutus Eesti Päevalehte,
Eesti Ekspressi ja Maalehte
ühest kohast!

Vali rubriik, kirjuta tekst
ja tasu internetipangas.

kuulutused.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga
anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti
kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

Avaldame südamlikku
kaastunnet kolleeg
Jaanus Kukele

ISA

surma puhul

Orbis Oy Eesti filiaal

Avaldame sügavat kaastunnet
Õie Tuurile
armsa ema

ALMA JUGAPUU

surma puhul

Keila Tarbijate Ühistu

*Kui hommikul ärkad
ja taevas näed linde,
neid vaadates olla
võid päris kindel,
et laulan seal koos nendega,
kuid öösel muutun täheks ma.
(Mary Elisabeth Freye)*

Meie sügav kaastunne
Aive Tellingule abikaasaga

PISIPOJA

kaotuse puhul

Kollegid
Sotsiaalministeeriumist

*Tasa tunde lööb aegade kell,
alles jääb mälestus hea ja hell*

Lahkunud on meie kallis ema

**NAIMA
KUUSEMÄE**

18.03.1935 - 27.04.2013

Ärasaatmine
3. mail kl 14
Keila kirikus

Pärgi palume mitte tuua
Tütred peredega

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 **Holby City** haigla: Loe mu huulilt (Inglise 2003)

09.55 Terevisioon*

11.55 Teeme ära (ETV 2008)

12.25 Dokfilm Seitseteist kevadist hetke (Eesti 2004)

12.50 Elulõim (Eesti Telefilm 1986)

13.40 Ajujaht*

14.10 Kuidas me elame aastal 2020?, 6/8: Jäätmekäitlus (2020, Rootsi 2008)*

14.40 Mahemaa, 4/4*

15.05 Vabariigi kodanikud (subtiitritega)*

16.00 **Holby City** haigla: Loe mu huulilt (Inglise 2003)*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Hajameelselt abielus: Neetud (Eesti 2006)

17.35 **Waterloo** Roadi kool (nglise 2007)

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

20.00 Ajujaht, 8/8

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 Kapital

22.10 MI

22.35 Robbie Williams „Take the Crown“. Kontsert 02 Arenal (Inglise 2012)

00.10 **Waterloo** Roadi kool (Inglise 2007)*

01.00 Ringvaade*

02.04 ERR-i uudised

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 496

06.45 Joonissari Karlsson katuselt: Karlsson teeb petiskoer Ahlber-giga mustkunst

07.10 Joonissari Delfiin Flipper: Kohalik tarkus

07.35 Joonissari Multimaania

08.00 Reporter*

09.00 Roosa teemant*, 104

10.00 Küladetektiivid*, 23: Õngit-seja

11.00 Kodus ja võõrsil*, 5487

11.30 Pilvede all*

12.30 Suur lotokolmapäev*

13.30 Doktor Oz: Kaalulangetamise 10 käsku

14.30 Komissar Rex: Mõrvari kiri

15.30 Punased roosid, 497

16.30 Roosa teemant, 105

17.30 Kodus ja võõrsil, 5488

18.00 Küladetektiivid, 24: Lask

19.00 Reporter

20.00 Mehed ja naised

21.30 Tupiktänava mehed: Inimrööv

22.00 Mängufilm Tipptund 3 (USA/ Saksamaa 2007)

23.50 Mängufilm Jesse Stone: Ilma kahetsuseta (USA 2010)

01.30 Rizzoli ja Isles*: Virtuaalarmastus

02.15 Harryseadus*: Armsad sõbrad

03.00 Reporter*

03.50 Hooaeg*

04.25 Aiasaade*

04.45 Kodusaade*

05.10 Kokasaade–Lusikas*

TV3

06.15 Transformerid: Prime ja tema tiim

06.40 Winxid

07.05 Smurfid

07.30 Beyblade: metallvõitlejad 1, 46: Kaal kaob

07.55 Armastus võidab, 27*

08.55 Kirgede torm, 1622*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6463*

10.20 Top Shop

10.35 Kälimehed 4, 7

11.35 Kaitseinglid 3, 13

12.30 Minu imeline muutumine, 6*

13.30 Juurdlust viivad läbi sensitiivid 1, 13*

14.30 Vaprad ja ilusad, 6464

15.00 Lena, mu elu armastus, 87

16.00 Armastus võidab, 28

17.00 Kirgede torm, 1623

18.00 Kätemaksukontor 6, 10: Aardekütid – 3

19.00 Seitsmesed uudised

20.00 Võimalik vaid Venemaal

20.30 Kätemaksukontor 9, 8: Ilusad silmad 2

21.30 Selgeltnägijate tuleproov

22.35 Kolmeraudne

23.35 Grey anatoomia 6, 18

00.35 Euroopa Pokkeriturnee

01.40 Kondid 5, 8: Tagatis kaob käest

02.30 Kinominutid

03.00 Kolmeraudne*

03.50 Võimalik vaid Venemaal*

04.15 Kinominutid*

04.40 Seitsmesed uudised

05.30 Lena, mu elu armastus, 87*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Vahva Roosi (Inglise 2011)* **07.20** Tinga Tinga lood (Inglise 2010)* **07.30** Samsam (Prantsuse 2010)* **07.40** Hiirelabor * **07.45** Näh (Inglise 2007)* **07.50** Geronimo Stiltoni lõbusad lood* **08.15** Lastetuba: Tööpüha* **08.30** Siiditeel, 3/16 (Eesti 2008) **08.55** Tee-kond Araratile (Eesti 2011)* **10.05** Midsomeri mõrvad (Inglise 2011) **11.35** Smallville (USA 2007) **12.13** ERR-i uudised **17.40** Õpiõul: Rocca al Mare (Eesti 2006)* **18.00** Hunt Kriimsilma 9 ametit, 9/9: Estraadilaulja (ETV 1981) **18.30** Lastetuba **18.45** Arva ära, kui palju ma sind armastan (Kanada 2012) **18.55** Väike printsess (Inglise 2006) **19.05** Loomaiaa tee 64 (Prantsuse 2008) **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** 4x4. Magadan, 5/10* **20.30** Eesti lood: Pastacas (Eesti 2009) **21.00** Aumärkideta portree. Eri Klas (ETV 1995) **21.30** Suured pisiasjad (Eesti 1979) **21.40** Heerosed (Eesti 1980) **22.00** Türgi gambiit, 2/4 (Bulgaaria/Vene 2004)* **22.50** Ekraaniproovid Kölér Prize'ile (Eesti 2013) **23.50** Midsomeri mõrvad* **01.23** ERR-i uudised

Kanal11

05.30 Roosa teemant, 34 **06.15** Totaalne ärkamine! **09.00** Doktor Oz* **09.55** Ellen **10.50** Linnalegendid **11.20** Superlapse-hoidja* **12.10** Top Shop, 95 **12.25** Vampiir, vaim ja libahunt*, 12 **13.25** Põrgulikud köögid, 16 **14.25** Südametukse, 227 **15.15** Südametukse, 228 **16.10** Doktor Oz **17.05** Miks me annetame? **18.00** Pahad tüdrukud, 7 **19.10** Saladused: Hooaja viimane! **20.00** Hea naine **21.00** Õuehaldjad: UUS! **21.30** 10 aastat nooremaks USA: Viimane osa! **22.00** Piinlikud kehad **23.10** Mehi jalaga segada **00.10** Reporter **01.10** Ellen **01.55** e-armastus, 21 **02.25** Saladused*: Hooaja viimane! **03.10** Doktor Oz **03.55** Pahad tüdrukud*, 7 **04.45** Reporter*

TV6

06.00 Hommikuraadio **08.30** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 4, 413 **10.00** Kutsuge Cobra 11 9, 9 **11.00** Hawaii 5-0 1, 3 **12.05** Jäaraja rekkavennad 4, 15 **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna 4, 414 **14.00** Kutsuge Cobra 11 9, 9 **15.00** Farscape – kosmoses

kaotsis 4, 68 **16.00** Kolmas kivi päikesest 5, 99 **16.30** Kutsuge Cobra 11 9, 10 **17.30** A-Rühm 4, 9 **18.30** Simpsonid 10, 3 **19.00** OTSE. Eesti korvpall **21.00** KINOÕHTU: Targad inimesed **23.00** Naked & Funny 6 **23.30** Kinominutid **00.00** Valgekrae 2, 9 **01.00** Ameerika paps 2, 16 **01.30** Naked & Funny 6 **02.00** Salatoimikud 3, 71 **03.00** Hommikuraadio **04.20** Seitsmesed uudised **05.20** Kodu keset linna 4, 414 **05.50** Uudistemagasin

Kanal12

06.30 Krimi* **07.00** Reporter **08.00** Galileo* **08.30** MacGyver* **09.20** Conan*, 76 **10.05** Rannavalve: Paanika Malibus, 2 **11.05** Jututuba **13.40** Komissar Rex* **14.35** Walker – Texase korralvalvur* **15.25** MacGyver **16.20** Kloun **17.10** Komissar Rex **18.05** Walker – Texase korralvalvur **19.00** Tuvikese*: Kätemaks **19.30** Tuvikese* **20.00** Galileo **20.30** Eesti kõige-kõige: Hooaja viimane! **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Liblikaefekt (USA/ Kanada 2004) **23.40** Conan, 77 **00.30** Kaks ja pool meest **00.55** Tuvikese*: Bundy jõulud **01.20** Tuvikese*: Mehed ja mängu-asjad **01.45** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Juhul kui see on võimalik, ürita vältida suuremaid oste – eriti kalli ja keeruka tehnika ostmist. Võiksid hoopis läbi mõelda selle, mis on sinu jaoks tegelikult tähtis ja väärtuslik.

SÖNN Tuleb ehk tegeleda asja-dega, mis on tavatud ja pisut ootamatud. Keegi võib teha ootamatu sammu. Oma olekult oled ülemäära jäik, sinus puudub vajalik elastsus ja paindlikkus.

KAKSIKUD Võiksid koos oma kaaslasega midagi nauditavat ja loomingulist ette võtta. Koostege-mise rõõmu tasub kindlasti tunda.

VÄHK Kui alustad mõne ettevõt-misega, võib see tuua kadedusest tingitud probleeme. Täna domi-neerib kõik see, mis on seotud vastutuse ja kohustusega.

LÕVI Psühholoogilistes küsi-mustes on su vaatenurk liialt mustvalge. Sul on raske aru saada sellest, et kõik ei mõtle nii nagu sina.

NEITSI Sipled detailide tihnikus ning see asjaolu võib sind päris närvi ajada. Sa pead tempot tõstma, aga see ei meeldi sulle põrmugi.

KAALUD Planeetide asetus soosib armuasju ja seltskondlikku tege-vust. Aeg mõjub hästi ka kõikidele toimingutele, mis on seotud loovuse ja mängulisusega.

SKORPION Kaldud hajameelsu-sele. Kui sind tagant kiirustatakse, võid vigu teha või hakata kiirustaja peale vimma kandma.

AMBUR Valitsev seis sunnib sind keskendumata millelegi väga konk-reetsele. Seega on üsna hea aeg ostmiseks ja müümiseks, samuti asjade remontimiseks.

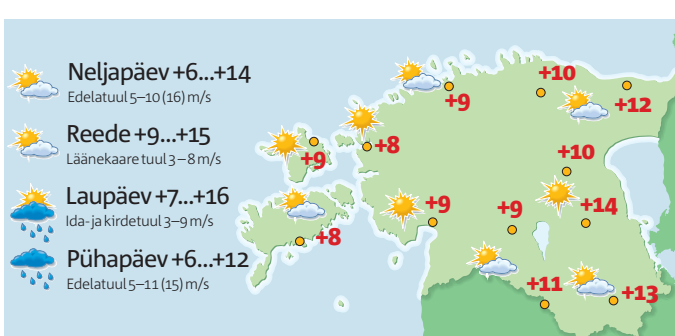
KALJUKITS Hakkad aru saama, et paljud võimalused on kinni sinu enda passiivsuses ja ülemäära äraootaval seisukohal olemises.

VEEVALAJA Sinu suhe erinevate tööde ja kohustustega on mäs-sumeelne – sa üritad leida viise, kuidas oma kohustusi teistele delegeerida.

KALAD Oled laisavõitu – tunned, et ei viitsi eriti pingutada. Samuti võib mingi uitmõte segada tööle keskendumist. Üritad teha ainult meeldivat tööd.

MEELELAHUTUS 19

ILM

RISTSÖNA

	EEKSUJU-VORM 2 x TÄHT	TÜTARLAPS VALD PÕLVA- MAAL	HÖBE KOHVER	NÄSSUS PIIRKOND	(TALU) HOONE VÄRVUS	VÕSTLUSIK KEHALINE TEGEVUS TERAVILI	VOOLAVA VEE KULLTAV TEGEVUS H NAABER	VÕIMALIK ÕHT LOUST (vene k.)	METALL ... AVIV
KOERA-TOUG									
...SÄRK									
SAAR									
VABA									
JOOGI JA EINISTUS- KOHT SEE TÄHENDAB									
HÄDA- VARES									
MUUSIKA- STIIL									
ELEKTRI- TAKISTUSE ÜHIK									
"... THULE"									
KORRELISED TARKAM- SEST KOR- SUMISENI PUHAPILT									
HISPAANIA TENNISIST									
VERESOOIN									
KVARTAL									
TŠILLI END, PRESIDENT									
... HOOVUS (Aifandi ookeanis) ALU- MIINIUM									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODIID

♦♦ Direktor avaldab kuulutuse, et vajab sekretäri. Vajalik on doku-mentide vormistamise, arvuti- ja võõrkeeleoskus. Mõne päeva pärast marsib tema kabinetti koer. „Ma olen muidugi eelarvamus-tevaba inimene,“ kogeleb näost valge direktor, „aga on ju ometi vaja osata dokumente vormis-tada...“ Koer istub arvuti taha ja seab paari minutiga kokku täiesti korraliku ärikirja. „Jah, aga arvutioskus...“ Koer kirjutab kähku valmis pisi-kese programmikese. „Aga võõrkeeleoskus?“ küsib

nüüd juba täielikus šokis direktor. „Njäu!“ teeb koer. ♦♦ Naine mehele: „Kas tead, kallis, et mu güneko-loog on meesarst? Mõnes mõttes tunneb ta mind paremini, kui sina.“ „Aga muidugi,“ vastab mees. „Mina olen ju lihtne kasutaja, tema aga süsteemiadministraator...“ ♦♦ „Kuidas põllumees praegu elab?“ uurib ajakirjanik talupida-jalt. „Keeruliselt! Igal hommikul panen kartuli maha ja õhtul võtan üles!“ „Miks nii?“ „Et ära ei varastataks!“

PAUER®

KRISTIAN PAUR

Tallinn webcam
30.04.2012

artista.ee
2013_osa33

www.facebook.com/artistaloovburoo

....JA MA PÄRSIN MÕNE
MILJONID, AGA KUNA MA
OLEN SÜNDINUD SONNI
TÄHTKUJUS, MIS OLI SEL
HETKEL TUGEVA MARSI
MÕJU ALL, OTSUSTASIN
MA INVESTEERIDA
KÕIK VAHTPLASTI...

LURIIN EI
PANE SEPA
MITTE AINULT
TOIMIMA, VAI
SEE ON KA
TÕELISELT
HEA...

KAS MA
EI LEIA
TÕESTI ÜHTEGI
NORMAALSET
TÜÜPI?!

KUI SA ARVAD, ET
MH KÄED ON ARME
TÄIS, SIIS PEAKSID
MH JALGU
NÄGEMA!

KÕIK ON
SUHTELINE.

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed.
www.sudoku.com

	5	9	7		2				
				9			2		
					6			9	
	1						7	3	
3			2		8			6	
5	9						4		
6			9						
	3			7					
			4		3	6	8		

Sudoku reeglid

♦♦ Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

9	3	7	5	4	6	1	2	8
6	5	4	2	8	1	7	9	3
1	2	8	7	3	9	6	4	5
4	1	3	9	6	5	8	7	2
7	8	5	3	1	2	4	6	9
2	9	6	4	7	8	3	5	1
3	4	2	8	9	7	5	1	6
5	7	1	6	2	3	9	8	4
8	6	9	1	5	4	2	3	7

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi. www.epl.ee/sudoku

TEADUS

Tiit Kändler
teadustoimetaja

Fossiili genoom järjestati

1938. aastal püüdis üks Lõuna-Aafrika kalur merest eelajaloolise eluka, kes zooloogide arvates oli juba 70 miljoni aasta eest välja surnud. Pooleteist meetri pikkune latimeeria, mil on lai aerusarnane saba ja lihavad uimed, elas kriidiajastul ühes dinosaurustega. Nüüdseks on

teadlased määranud kaks latimeeria liiki, millest teine elas Indoneesia meredes. Äsja teatas rahvusvaheline teadlaste rühm, et *Latimeria chalumnae* genoom on järjestatud ja analüüsitud. Latimeeria on inimesele lähedasem sugulane kui tuunikala või meriforell. **Nature**

35 000 aastat on vanima leitud muusikainstrumenti vanus. Kiviriistadega valmistatud flööt on 22 cm pikk ja 2,2 cm läbimõõduga. Leiti tükkidena Lõuna-Saksamaalt 2009. aastal. **EPL**

Tüli tühja nime pärast

Mai algul oodatakse, et Pariisis asuv rahvusvaheline astronoomia liit (IAU) otsustab, mis nimed panna Päikese väikeplaneediks degradeeritud kaaslaste Pluuto hiljuti avastatud kahele kuule. Võitsid nimed Vulcan ja Cerberus, kuid nüüdseks on avastatud pea tuhat eksoplaneeti. Nende võimalikke nimesid teeb rahaks Colorado kompanii Uwingu. Kuid IAU kinnitas 12. aprillil oma ainuõigust taevakehadele nimesid panna. **Nature**

Kalade rännet jäädvustavad kuulmekivikesed ehk otoliidid

Eesti mageveekalad nagu haug ja luts elavad enamiku oma elust Läänemere õrnalt soolases riimvees. Kuid meie kalateadlaste hiljutised uuringud näitavad, et ilma mageveeta haug ja eriti luts hakkama ei saa.

„nimene pole kala,” laulab Riho Sibul. Tõepoolest – vähemasti Läänemeres ei püüa kala inimest, vaid inimene kala. Ja kui juba püüab, siis soovib ka teada, kust kala leida.

Eesti mageveekalad ei piirdu ainult jõgede-järvedega, nemad teevad asja ka merre, et sealt hõlpsamini toitu leida. Kuna meie Läänemeri on merede seas eriliselt mage – riimveeline, ütlevad teadlased –, siis sobib selles ujuda ka kaladel, kes muidu eelistavad magedat vett. Kuidas aga teada, millal ja kuhu meie mageveekalad rändavad? Üks võimalus on lihtsalt vaadelda, panna tähele, kus mingi kala on kinni püütud. Teine, täpsem võimalus on kalu märgistada ning seejärel loota kalurite abile, kes on märgiga kala kinni püüdnud.

Jääb veel üks ja üsna loomulik võimalus – kasutada märgistena neid kala osiseid, mis on looduse poolt antud. Sobivaimaks on osutunud kala kuulmekivikesed.

Palju ülesandeid

Nii nagu inimesel ja teistel selgroogsetel, asuvad kuulmekivikesed kalalgi peaju all sisekõrvas. Kalal ongi ainult sisekõrv ja selle kolmes orga-

nis kasvavad kuulmekivikesed ehk otoliidid. Nende ülesanne on abistada kuulmisel, hoida tasakaalu, tunnetades gravitatsiooni, mõnel liigil tajuda ka ultraheli. Kala vananedes otoliit kasvab, selles moodustuvad omamoodi kasvurõngad nagu puul aastarõngad ning nende järgi on võimalik määrata mitte ainult kala vanust, vaid ka seda, milline aasta oli edukam ja millises keskkonnas kala ühel või teisel ajal ringi ujus. Noortel, alla aastastel kaladel on võimalik otoliidi järgi määrata isegi ööpäevast kasvu.

Elemendid toidust ja veest

Otoliidis sisalduvad keemilised elemendid pärinevad enamjaolt mitte toidust, vaid

Alla aastastel kaladel saab otoliidi järgi määrata isegi ööpäevast kasvu.

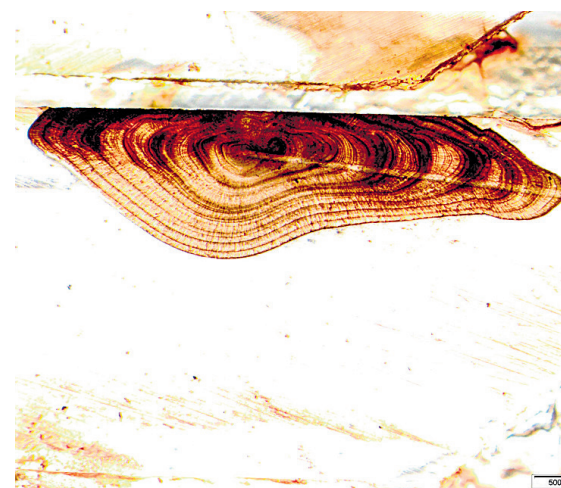
veest, millest kala ujub. Magevees leidub rohkem vaske, tsinki, rauda, soolases merevees peale tavasoolade nagu kaalium, naatrium ja kloor ka sellist haruldasemat keemilist elementi nagu strontsium.

Noore kolmekuuse heeringa veel läbipaistvas kolmesentimeetrises kehas on nähtav silmast vasakul paiknev ringjas otoliit.

Lutsu otoliidid

Värvitud otoliidi ristlõige. Selgelt on eristunud kasvujooned.

Tartu ülikooli Eesti mereinstituudi teadlased Mehis Rohtla ja Markus Vetemaa ning nende kolleegid on otoliitide järgi välja lugenud haugi ja lutsu rändeid. Nad püüavad nuputada, miks kalatoiduliste mageveekalade arvukus on drastiliselt langenud. Süüdistatud on nii eutrofeerumist, ülepuuki, kliimamuutust. Nii või naa, röövkalal põhinev toitumisaal Läänemeres on nihkunud saakloomal põhinevaks. Erinevalt Rootsi uuringutest selgus, et üle 80% meie havidest koorub magevees, kuid nad lahkuvad sealt varakult. ●

Otoliit on kui kõvaketas

Kala kuulmekivike ehk otoliit on justkui bioloogiline kõvaketas. See talletab keskkonnast tulevat keemilist teavet.

Kivikesest vähemalt 90% on kaltsiumkarbonaat. Ülejäänud osa on orgaaniline maatriks, mis määrab kivikesse kuju. Kui mõõta keemiliste elementide hulka, mis kihtides on ladestunud, ja võrrelda seda veekogu elementide kontsentratsiooniga, saab teada, kus on kala ujunud ja millal.

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Eve Kivi 75!

» Värvikaid lugusid juubilarist räägivad vürst Gabrieli ja preili Agnese osatäitjad.

LOE VEEL:

» **TEEAUGUD LÕHUVAD AUTOSID.** Tänavune talv on toonud kindlustusfirmadele enneolematult palju kahjunõudeid.

» Kevade märgid, mis lubavad sooja.

Maaleht
HEA EESTI LEHT

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastoidu nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastoidu ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

